

VII. Akademiske Højtideligheder.

I Aaret 1875—76 ere de tvende foreskrevne Universitetsfester, nemlig Festen til Erindring om Kirkens Reformation og i Anledning af Rektorskiftet, og Festen i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag, blevne holdte paa sædvanlig Maade. Herom mærkes:

Reformationsfesten blev højtideligholdt Onsdagen d. 17. Novbr. 1875. Talen *) holdtes af Professor matheseos Dr. Adolph Steen. Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af extraordinær Docent i slavisk Sprog og Literatur, Dr. C. W. Smith: „De verbis imperfectivis et perfectivis in lingvis Slavonicis“. 44 S. 4to. Festen i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag fejredes Tirsdagen d. 11. April 1876. Universitetets Rektor, Professor i klassisk Filologi og Arkæologi, Dr. J. L. Ussing holdt Talen **). Indbydelsesskriftet indeholdt en Afhandling af samme: „Om Grækernes og Romernes Huse, med særligt Hensyn til Benævnelsen for de enkelte Rum“. 74 S. 4to.

VIII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket.

I afvigte akademiske Aar kunde der skrives til et Bibliotheksarbejde, som længe har været ønsket, nemlig Paabegyndelsen af et stort almindeligt Katalog. Idet i øvrigt henvises til, hvad foran S. 53—55 er meddelt, skal her blot bemærkes, at Arbejdet efter Sommerferien er begyndt med den danske juridiske Afdeling. Efter Ministeriets Forlangende indgaves den første Beretning om Arbejdets Fremme inden d. 1. Oktober.

Ved Islands 1000 Aars Fest 1874 blev der ved Universitetets Repræsentant tilsagt en Boggave til Island fra Universitetet, idet der dog udtrykkelig bemærkedes, at det, man havde at tage af, ikke var nogen betydelig eller sluttet Samling. Det var nemlig kun, hvad der var tilbage af Doubletter fra de forskjellige Indlemmelser af de flere mindre, under Universitetet hørende Bogsamlinger (Pastoralseminariets, kirurgisk Akademis, den polytekniske Lærestalts o. s. v.). I November 1875 afsendtes et ret anseligt Parti af gode Bøger, som med megen Tak modtoges. Gaven vil blive fortsat ad Aare, om den end ikke just var saaledes tilsagt.

Som noget særegent kan det bemærkes, at Bibliotheket for første Gang i den Tid, man har oplevet, havde i afvigte Aar Besøg af en fremmed Regent. Kejseren af Brasilien indfandt sig, uden at sige hvem han var, og kun ledsaget af en dansk Videnskabsmand, den 18. August. Manuskriptsamlingen interesserede ham fortrinsvis.

*) Trykt i Januarheftet (1876) af „Det 19de Aarhundrede, Maanedsskrift for Literatur og Kritik“.

***) Trykt i Tidsskriftet „For Nordens Ungdom“, Maj 1876 S. 291—305.

En Glæde er det at nævne, at flere vigtige literære Arbejder, støttede paa vor Arnæmagnæanske Haandskriftsamling, — der da ogsaa er ene staaende i Verden, — ere udgivne eller ved at udgives i England, Tyskland, Sverige og Norge.

2. Den botaniske Have.

(Professor Didrichsen.)

A. Den ældre botaniske Have.

I Aaret fra den 1. Oktbr. 1875 er hele den gamle Haves dyrkede Terræn, med Undtagelse af den Del, der ligger mellem Hejbergsgade og Charlottenborg Slot, afleveret til Bestyrelsen for Gammelholms Bebyggelse. Den 31. Marts afgavns navnlig den saakaldte Skov „Runddelen“ og Kvarteret for de danske Planter samt de omliggende Smaastykker, i alt c. 10,250 □ Alen. Men da der fremdeles ønskedes, at Herluf Trollesgade skulde føres helt hen til Hejbergsgade, og at den sidst nævnte Gade skulde føres helt ud til Nyhavn, saa blev hele det øvrige Areal af Haven, med Undtagelse af først nævnte Del, afleveret den 1. Maj. Dette Areal havde været benyttet til Kvarterer for Lægeplanter, de fleraarige, toaarige og etaarige Planter og til Arboret (Rosariet). Det blev ligeledes nødvendigt at aflevere den østlige Del af Hovedbygningen, som forhen havde været benyttet til sydeuropæiske Planter (Stegehus), og til en Del af Gartnerboligen.

For saa vidt der i den nye Have havdes Brug for de endnu tilstede værende fleraarige Planter og Lægeplanter, bleve disse flyttede derud. For at bevare Espaliertræerne til en passende Fældningstid, at der kunde tages Afsnit til Samlingerne, beholdtes en ca. 3 Alen bred Strimmel langs med Nyhavns Muren. Da disse Træer nu i Efteraaret ere ryddede, er altsaa ogsaa denne Strimmel afgivet. De Træer, der stod paa det først afstaaede Terræn, blev solgte under Haanden efter at have været averterede til Salg; men da Salgsprisen kun var ringe, tog man den Bestemmelse, at de Træer, der stod paa det sidst afleverede Stykke, skulde ryddes ved Havens egne Folk. Hvad der var brugeligt som Gavntræ, blev skaaret til Planker for at anvendes i Haven, og Resten blev opskovet til Brænde.

Kun en Arbejdsmand, der bor i den endnu staaende Portnerbolig, har Tilsyn med det ikke afleverede Terræn, der nu næsten ganske savner botanisk Interesse. Nogle af de her staaende Træer ere paa Kunstakademiets derom ytrede Ønske fældede, og et senere fremkommet Ønske om yderligere Lysgivning vil blive taget til Følge.

B. Den nye botaniske Have.

Til den nye Have udflyttedes det store Exemplar af *Taxodium distichum*. Træet er kun voxet ubetydeligt i denne Sommer, men det tør haabes, at det vil overstaa denne Svaghedsperiode. Der er fortsat med Overflytningen og Borttagelsen af de Træer og Buske, der stod under urigtige Navne, eller som allerede stod for tæt sammen. Afbindingen og Fornyelsen af Navnepindene er sket, hvor der trængtes dertil, og Trangen var hyppig forekommende. Det etaarige Kvarter og den ene Afdeling af det toaarige Kvarter ere reodele for at skjørne og blande Jorden, der paa flere Steder var stærkt leret. Nogle Sænkninger blev samtidig efterfyldte. Langs med Sydsiden af Kvarteret for Varmebede blev der plantet en Række af de i Arboretet borttagne Exemplarer af *Cratægus*, som forhaabentlig om nogle Aar ville afgive en smuk Baggrund for Akvariet og give godt Læ for

Kvarteret. En større Del af Forsøgskvarteret har været benyttet af Dr. phil. Warming og cand. mag. Samsøe-Lund.

I Væxthusene ere de sædvanlige Arbejder udførte. Desuden ere Stenbankerne i Bregnehuset omlagte, da Planterne vare blevne altfor store. I Palmehuset er der omplantet 12 af de Planter, der stod i Ballier. Fyrretræsballierne vare aldeles raadnede, hvorimod Ballierne af Eg og Teak vare i Stand til at benyttes i Koldhusene. I Palmehuset er der endnu nogle Fyrretræsballier, der alle ville trænge til Fornyse i næste Aar.

Da Euryale forox nu i to Aar har været dyrket som Hovedplante i Akvariet, saaedes i Foraaret *Nelumbium speciosum*. Den har udviklet sig kraftig, men den kommer næppe til at blomstre i Aar. Derimod har *Nelumbium luteum*, der ogsaa saaedes i Foraaret, frembragt en særdeles godt udviklet Blomst. Men da den ligesom Euryale har været indskrænket i en lille Kasse, saa er den ikke voxet saa stærkt som *Nelumbium speciosum*. Af andre ikke almindelige Planter have følgende Koglepalmer været i Blomst:

<i>Cycas circinnalis</i> ♂ og ♀	} blomstre for første Gang i Kjøbenhavn.
— <i>revoluta</i> ♀	
— <i>sphærica</i> ♂	
<i>Dioon edule</i> ♂	<i>Ceratozamia brevifrons</i> ♂ og ♀
— <i>imbricatum</i> ♀	— <i>robusta</i> ♀

I Aarets Løb modtoges, foruden en Del danske levende Planter, der strax plantedes paa deres Plads i Kvarteret, 285 Arter Planter fra den botaniske Have i Lund, Inspektør Wendland i Herrenhausen, Pastor Fejlberg, Stiftsgartner Gentz, Gartner Hauschild, Adjunkt Grønlund (fra Island), Professor Lange, Missionær Løytved i Syrien, Gartner Löwe, Grev Moltke til Nørager, Kand. Nielsen, Dr. Nordstedt, Gartner Olsen, Kammerherre Oppen-Schilden, Lærer Ottesen, Dr. Poulsen, Student Poulsen, Slotsgartner Rothe, Grosserer H. Puggaard (fra Mauritius), Gehejmerraadinde Raben-Lewetzau til Beldringe, Kand. Ritzau, Frøken A. Schrøder, Kammerherre Sehestedt-Juul til Ravnholt, C. J. Strande i Korsør, Kommandør Schultz, Kaptejn Thomsen (paa Mauritius), Fru Taylor (paa St. Croix), Gartner Ulriksen (Alnarp), Inspektør Wetter (Schönbrunn) (88 Arter Aroideer).

Der afgaves 444 Planter og 81 Arter Stiklinger til 19 forskellige, deriblandt Haverne i Muskau, i Schlesien, Herrenhausen, Lund, Mauritius, Landbohøjskolen, Mantzius's Højskole, Frøbelske Børnehøjskole, „Søstrene“ paa Hospitalet paa Parcelvejen m. fl.

Af Frø modtoges 2350 Portioner. Fra 35 botaniske Haver og fra Baron Eggers (St. Croix), Adjunkt Grønlund (Island), Styrmand Jørgensen (Ny-Zeeland), Prof. Lange, dels danske, dels fremmede, Missionær Løytved (Libanon), Gartner Lorentz i Erfurt (kjøbt), Gartner Löwe, Urtekræmmer H. A. Møller, Baron Müller (Ny Holland), Justitsraad Riise (Venezuela), Slotsgartner Rothe, Bregnefrø, Direktør Scheffer (Buitenzorg paa Java), Kapt. Thomsen (Mauritius).

Af Frø afgaves 6,033 Portioner til 53 botaniske Haver og 16 forskellige, deriblandt til Undersøgelse til Dr. Erikson (Lund) 48, Prof. Didrichsen 118, Adjunkt Grønlund 10, Kand. Kjærskou 351, Sekretær Lagner (Tyskland) 411, Professor Lange 17, Seminarielærer Mortensen 158, Lærer P. Nielsen 87, Kand. O. G. Petersen 12, Kand. Samsøe-Lund 130, Dr. Warming 86.

I Maj Maaned begyndte Kand. Samsøe-Lund kritisk at gennemgaa Havens levende Plantesamlinger familievis, navnlig især Aloer og Gramineer (c. 200 Arter), og har senere fortsat med Cyperaceerne.

Adgangskort for studerende, der ønske Adgang til Væxthusene uden for den Tid, paa hvilken de ere aabne for Publikum, ere udstedte til 20; til Manuduktører er der udstedt 5 Kort. Af Betalingskort er der udstedt et til 16 Kr. og et til 8 Kr. Til Skoler ere ingen Adgangskort udstedte; Adgang er tilstaaet dem efter Aftale med Gartneren. Foruden til Docenterne er der afskaaret og udleveret 295 Portioner Planter. I Busketterne for Slægterne Pyrus, Larix og Taxus er der lagt 310 løbende Alen Stenfaskiner for at forhindre, at Regnskyl skal bortføre Jorden fra Skraaningerne. Af Stengjærdet paa Nordsiden af Kvarteret for danske Planter, som af Frosten var skudt ud, er der ombygget c. 40 løbende Alen. Ligeledes er et Stykke af Stenhøjene omlagt. Stakittet omkring Haven og alle Væxthusene ere malede udvendig, Væxthusene C og E ere malede indvendig. Varmeapparatet er eftersat og af Hanerne ere 218 slebne og nogle faa, der vare helt opslidte, ere fornyede. I Palmehuset er der indlagt 2 nye 4" s Rør i Stedet for de tidligere ubrugelige. I de forskjellige Huse ligger en Del af Damptilførsels- og Retourrørene nedgravede umiddelbart i Jorden, hvorved allerede flere af dem ere helt ødelagte. Efterhaanden som der nedlægges nye, anbringes de i en muret Kanal. Dampumpen har faaet en Hovedreparation. Der er anskaffet 12 nye Bænke til Haven og en Græsslaaningsmaskine. Omkring Museumsbygningen, der er rykket 20 Alen længere ind, end det fra Begyndelsen var bestemt, er der paa-begyndt Reoling og Planering. Da Grunden paa Vestsiden er Ler, maa den ombyttes med bedre Jord fra Østsiden, hvilken Omstændighed besværliggjør Arbejdet i en ikke ringe Grad. Det tidligere indsendte Andragende om en Bevilling paa 3,000 Kr. for at kunne udføre dette Arbejde blev ikke bevilget. Det maa derfor efterhaanden udføres ved Hjælp af Havens almindelige Arbejdskraft. I August og September er dertil anvendt 145¹/₂ Arbejdsdage

Det betydeligste Arbejde, der har fundet Sted i Haven, er Bygningen af det nye Museum. I Efteraaret 1875 besluttedes og paabegyndtes Arbejdet, og Bygningen vil i den nærmeste Tid være færdig til Aflevering. Man har begyndt at fyre i Ovnene for at bevirke en jævn, sluttelig Udterring. Det fuldt udtørrede Loft vil meget snart blive benyttet til der at henflytte en Del af de Sager i den gamle Haves Museum, som ikke ere indordnede. Indpakningen af forskjellige Museumsgjenstande er allerede paabegyndt.

C. Samlingerne.

a. Herbarierne.

En Del nye Planter ere blevne opklæbete og indordnede. En Bestemmelse af Algerne med Hensyn til Slægterne og de vigtigste Arter er paabegyndt. Af nyt er modtaget en Pakke Borneoplanter fra Prof. Parlatore i Florents og en mindre Samling afrikanske Planter, samlede af Soyaux.

b. Samlingerne af tørre eller i Spiritus opbevarede Plantedele.

Opstilling og Interkalering af nye eller ikke tidligere indordnede Gjenstande er blevet fortsat. Samlingerne ere blevne forøgede med 98 Stykker. Af disse

ere 8 Gaver fra Dhrr. Dr. Bergsøe, Gartnerelev Friederichsen, Konsul Krebs, Prof. Lange, Justitsraad Riise, Lieutenant Sahlertz og Dr. Warming. Resten, hvoraf en ikke ringe Mængde ere Vedprøver af de i den gamle Have før Afleveringen fældede Træer, er indsamlet af Dhrr. Undergartner Bremer, botanisk Gartner Friedrichsen, cand. mag. Kjærskou og Dr. Warming.

c. Bibliotheket.

Registrering og Indordning af det nye er blevet fortsat. En Revision af Seddelkataloget er paabegyndt. Samlingen er blevet forøget med Fortsættelserne af 35 Tidsskrifter, hvoraf 3 ere Gaver fra det kgl. bayerske Akademie der Wissenschaften og det kgl. danske Videnskabernes Selskab; end videre med 75 Værker, hvoraf 17 ere Fortsættelser og 16 Gaver fra det kgl. bayerske Akademie der Wissenschaften samt fra Dhrr. Adjunkt Grønlund, Prof. Lange og Dr. Warming.

3. Det zoologiske Museum.

Første Afdeling.

(Professor Reinhardt.)

Ordningsarbejderne og Opstillingen. Udarbejdelsen af de allerede i forrige Beretning *) nøjere omtalte systematiske Special-Kataloger over de forskellige, til første Afdeling hørende Dyreklasser er overensstemmende med den lagte Plan blevet fortsat for den almindelige Fuglesamlings Vedkommende, og alt, hvad Museet besidder af de neden for anførte større Grupper af Underordenen Oscines laminiplantares, er blevet bestemt, ordnet efter afdøde Sundevalls System og katalogiseret, hvorhos det er blevet nødvendigt at forsyne de allerfleste af de enkelte Stykker med nye Etiketter;

a. Ocreata, de første fire af denne Gruppens Familier vare allerede blevne katalogiserede i 1874. Den i Løbet af forrige Aar vundne Tilvæxt er blevet bestemt og tilføjet, og de sidste 3 Familier ere fra nyt af blevne katalogiserede. Samlingen besidder nu 89 Arter og 231 Individuer af denne Gruppe, og alle de til den hørende Familier ere repræsenterede, om end til Dels kun svagt; b. Brevipennes, 116 Arter, repræsenterede af 288 Exemplarer og henhørende til alle Grupperes Familier; c. Æquiparata, 93 Arter med 198 Individuer, repræsenterende alle Familierne, men kun svagt; d. Brachypodes, 87 Arter, repræsenterede af 211 Exemplarer og henhørende til alle Gruppens forskellige Familier. Fremdeles er der begyndt paa at katalogisere Gruppen Novempennata, af hvilken ved Aarets Udgang 65 Arter med 158 Individuer vare bestemte, etiketterede og indførte i Kataloget.

Det Antal Fugle, som saaledes i Aarets Løb er blevet bestemt og katalogiseret overensstemmende med Ornithologiens nu værende Standpunkt og det vedtagne System, er langt fra saa stort som det, der gjordes færdigt forrige Aar. Dette har dog ikke sin Grund i, at der i Aar er anvendt synderlig mindre Tid paa disse Ordningsarbejder end i Fjor, men i andre Forhold, nemlig: 1) at de i Aar bear-

*) Univ. Aarb. 1873—75 Side 228—94.

bejdede Fuglegrupper ere saadanne, hvis kritiske Bearbejdelse i og for sig er særlig vanskelig og tidsspildende; 2) at Vanskeligheden forøges ved den Omstændighed, at de desværre endnu kun ere meget svagt repræsenterede i Samlingen; der haves efter et omtrentligt Skjøn næppe $\frac{1}{6}$ af samtlige Arter; 3) at netop de store Vanskeligheder, som disse Grupper frembyde, have medført, at der foreligger faa eller ingen nyere monografiske Bearbejdelser af dem, saa at de maa opsøges i mangfoldige adspredte Afhandlinger og faunistiske Skrifter, hvorimod jeg med Hensyn til et stort Antal af de i 1874 ordnede Grupper kunde støtte mig til forskellige fortrinlige i den nyeste Tid udarbejdede Monografier.

Fremdeles er der inden for de under Afdelingen henhørende Dyreklasser præpareret og opstillet en Del, enten nyt anskaffede eller hidtil magasinerede Gjenstande, saaledes som neden staaende Oversigt vil vise:

1. I den almindelig Pattedyrsamling: 4 udstoppede og 2 i Spiritus opstillede Exemplarer, henhørende til 6 Arter, af hvilke særlig skal fremhæves som nye for Samlingen og meget vigtige for Studiet de tvende madagaskarske Typer: *Lichanotus indri* og *Cryptoprocta ferox*. Fremdeles de smukt præparerede Skeletter af de ikke mindre interessante, hidtil savnede Typer: 1) *Koalaen*, *Phascolarctos fuscus* fra Nyholland, 2) *Eupleres goudotii* fra Madagaskar. og 3) *Priodontes gigas*, af hvilken sidste, for Studiet af de uddøde sydamerikanske Edentater næsten uundværlige Form det efter mange Aars forgjæves Bestræbelse endelig i Fjor lykkedes at erhverve et raat præpareret Skelet. Endelig ere 3 sjældnere Pattedyr-Kranier indlemmede i Samlingen.

2. I den almindelige Fuglesamling opstillet 15 udstoppede Fugle, repræsenterende 15, paa tre nær for Museet nye Arter, blandt hvilke jeg særskilt skal fremhæve *Meropogen forsteni*, *Dasyptilus pecquetii*, *Euryceros prevosti* og *Heteralocha gouldii*, alle fire Typer for højest ejendommelige Slægter, som hidtil savnedes i Samlingen. End videre er der blevet opstillet nogle faa Fugleæg, og endelig et Par Fuglekranier og Skeletterne af en *Cacatua galerita* og en *Leptoptilos crumenifer*.

3. I Krybdyr- og Paddesamlingerne 115 Exemplarer i Spiritus, henhørende til 74 forskellige Arter. Fremdeles er det af Justitsraad Riise skjænkede, i forrige Beretning allerede omtalte Skelet af den kolossale Læderskildpadde blevet opstillet. Med Undtagelse af selve Ryg- og Bugskallerne havde Skelettets øvrige Dele været meget stærkt kogte allerede i Vestindien; saa godt som alle Bruskskaldede vare derved gaaede tabt, og Knoglerne uden Orden blandede mellem hinanden. Det har derfor medført et betydeligt og langvarigt Arbejde baade for mig og for Konservatoren rigtig at ordne og kunstigt sammenføje de enkelte Dele; men det er lykkedes godt, og Skelettet, der, som bekjendt, ved sine aldeles ejendommelige Forhold afviger fra alle andre Skildpadders, og kun findes i ganske enkelte andre Museer, maa sikkert betragtes som et af Afdelingens interessanteste og vigtigste Stykker.

4. I Afdelingens særlige dansk-faunistiske Samlinger 12 Pattedyr, henhørende til 8 forskellige Arter, af hvilke en (*Arvicola arvalis*) hidtil ikke med Sikkerhed var eftervist som dansk; og 51 Fugle, henhørende til 34 Arter; som mere værdifulde skal jeg blandt disse fremhæve Rørdrummen (*Bataurus stellaris*), 2 Exemplarer (fra Sjælland og fra Jylland), Isfuglen (*Alcedo ispida*), fire Stykker (fra Sjælland, Aalborg- og Viborg-Egnen), den store Hornugle (*Bubo maximus*)

fra Fusingø, og navnlig Rosenmaagen (*Larus rossi*), 1 Exemplar fra Grønland, samt Drosselstæren (*Pastor roseus*), en gammel Han fra Jylland, det første danske Exemplar, som Museet har erholdt af denne Fugl.

I den danske Krybdyr- og Paddesamling er der ikke opstillet noget; men da denne allerede tæller flere hundrede Stykker, opstillede i 188 Glas, og da alt, hvad der findes her i Landet af disse to Dyreklasser, indskrænker sig til 17 Arter, vil det let ses, at Samlingen allerede er saa vel forsynet, at det indtil videre kun kan være hensigtsmæssigt at forøge den, naar der skulde tilbyde sig afvigende Varieteter, som hidtil ikke kjendes, eller naar ganske enkelte, mindre gode Exemplarer kunne ombyttes med meget bedre.

5. I Professor, Dr. Lunds palæontologiske Samling ere omtrent 1800 smaa Brudstykker af Pansre af de uddøde Glyptodenter blevne forsynede med paaklæbete Mærker, der angive deres Findesteder, og de øvrige Skeletdele af disse Dyr underkastede en kritisk Undersøgelse, hvis Resultater ere blevne offentliggjorte i en Afhandling i den naturhistoriske Forenings videnskabelige Meddelelser for indeværende Aar. Endelig ere de af afdøde Professor Krøyer paa Bellonarejsen fundne fossile Knogler, som Afdelingen for nogle Aar siden tilkjøbte sig, blevne opstillede, efter at have været Gjenstand for en nærmere Undersøgelse, der har afgivet Stof til en Afhandling i det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Skrifter (D. XI. I. 1875).

Tilvæksten. Afdelingens faste aarlige Indtægt er (som jeg allerede i forrige Aarsberetning har fremhævet) baade i sig selv og sammenlignelsesvis kun ringe; der kan derfor kun anvendes forholdsvis lidet paa nye Anskaffelser gjennem Kjøb eller Indsamling, og den aarlige Tilvæxt, som Afdelingen selv kan sikre sig, maa derfor i Reglen være temmelig indskrænket. Heldigvis er det imidlertid lykkedes at vække en Interesse for Afdelingen, der har skaffet den ikke faa Velyndere, og paa Grund af rige Gaver har den i det forløbne Aar faaet en endog særdeles betydelig og i videnskabelig Henseende meget vigtig Tilvæxt, saaledes som det vil ses af neden staaende Oversigt, i hvilken kun de mere uvæsentlige Forøgelser ere forbigaaede.

I. Gaver: 1) Fra Hr. Lieutenant F. Irminger i Kina. Den i Januar 1875 ankomne og allerede foreløbig i min forrige Beretning anmeldte Samling af Fugleskind, samlede og fortræffelig præparerede af Giveren selv. Skindene, som paa ganske enkelte nær ankom hertil uden at have lidt af Insektangreb, ere 134 i Tallet, og repræsentere ikke færre end 83 forskellige Arter. Alt, hvad Museet hidtil besad af kinesiske Fugle, var en halv Snes Stykker, som jeg samlede paa Galathearejsen i den nærmeste Omegn af Byen Shanghai; allerede denne Omstændighed vil vise Gavens store Værd for Museet, og dens videnskabelige Betydning forøges endnu derved, at de enkelte Stykker ere forsynede med Angivelse af Kjønet, Stedet og Tiden, paa hvilke de ere skudte, og i mange Tilfælde med Oplysninger om Øjets og Føddernes Farve. Mere end $\frac{2}{3}$ af Arterne savnedes hidtil ganske i Museet, og jeg er berettiget til at tilføje, at Lieutenant Irminger har givet mig Udsigt til, at han ogsaa i Fremtiden efter Tid og Lejlighed under sit Ophold i Kina vil sørge for Afdelingens Interesse. 2) Fra Hr. Roduner, Forstander for den offentlige Skole paa Øen Ternate. En Samling af 193 Fugleskind, henhørende til omtrent 90 Arter; kun for en Del af Skindenes Vedkommende var Lokaliteten opgivet. De ere alle præparerede paa den Maade, som sædvanlig bruges i de hollandsk-ostindiske Besiddelser, og det er lutter Fugle fra selve Øen

Ternate, fra Halmahera, Batjan, Celebis, Sanguir og Ny Guinea, altsaa fra Egne, hvis Fugle ere vanskelige at faa og i meget høj Pris. Skindenes Godhed er noget forskjellig; dog ere de fleste meget smukke, og der er mange meget kostbare Arter deriblandt, som Afdelingens Midler ikke paa nogen Maade vilde have tilladt at anskaffe, selv i Løbet af en længere Aarrække. Exempelvis skal her anføres den kun i enkelte af de allerstørste Museer forekommende *Dasyptilus pecquetii*, *Lorius histrio*, *Semioptera wallacei*, *Sericulus aureus* og *Epimachus maximus*.

3) Fra Hr. A. de Roepstorff, Sekretær ved Gouvernementet paa Andamanøerne. Da Hr. de Roepstorff for et Par Aar siden besøgte Kjøbenhavn, erklærede han sig paa min Anmodning villig til ved sin Tilbagekomst til Andamanerne at samle til Afdelingen, og medtog i den Anledning en skriftlig Anvisning. I Aar har han sendt 4 Pattedyr- og 94 Fugle-Skind, som rigtignok desværre ere meget ulige godt præparerede (sikkert af forskellige Hænder), men af hvilke dog den overvejende Del er meget smuk. Andamanøernes Fugle ere først for faa Aar siden begyndt at blive bekjendte, og høre til de allersjældneste, selv i de største Museer. Øerne besidde mange ejendommelige Arter, og en stor Del af disse findes blandt de af Hr. de Roepstorff skjænkede Fugle; der kjendes i alt lidt over 100 Arter fra disse Øer, og af disse tæller hans Gave ikke langt fra Halvdelen, nemlig 44. Disse faa Oplysninger ville formentlig være tilstrækkelige til at vise den Interesse og Betydning, Gaven har.

4) Fra Hr. Vicekonsul Hjalmarsson i Arcibo paa Portorico, en Samling af 91 Stykker udstoppede Fugle fra denne Ø, henhørende til ikke færre end 72 Arter. Gaven kan siges at give en næsten udtømmende Forestilling om Øens Fuglefauna, idet kun fem eller sex af de der forekommende Landfugle mangle. Udstopningen er midlertid desværre meget maadelig udført, og adskillige af dem have været opbevarede i Spiritus, inden de blev udstoppede; det lader sig derfor ikke nægte, at Gaven langt fra har den Værdi, den vilde have haft, dersom den havde bestaaet af gode Skind.

5) Fra Museets utrættelige Velynder, Overlæge J. Wroblewsky, R., 7 Pattedyr og 15 Fugle, paa et Par Stykker nær nye for Afdelingen og alle af stor Interesse. Som særlig vigtige skal jeg nævne de allerede i nærværende Beretnings første Afsnit fremhævede Pattedyrslægter *Cryptoprocta* og *Phascolarctus* (Skelet) og den mærkværdige Fugleslægt *Euryceros*, fremdeles *Anomalurus peli*, *Fossa daubentonii* og *Brachypteracias squamigera*.

6) Fra Hr. Ritmester Fencker i den zoologiske Haves Navn adskillige (12) i Haven døde Pattedyr, Fugle og Krybdyr, blandt hvilke de følgende skulle særlig fremhæves som de for Museet værdifuldeste: *Macacus sinicus* (en Abeat, som savnedes i Museets Samling), den sjældne *Felis eira*, et Par amerikanske Strudse, som dog paa Grund af Fjerdragstens Beskaffenhed og lidte Beskadigelser kun vare tjenlige til Skeletter og endelig et stort Firben, fra Sydamerika, *Salvator nigropunctatus*.

7) Fra Hr. Stud. med. Winge, den allerede under Opstillingen omtalte *arvicola arvalis* og en (ligesom denne) hidtil her i Landet ikke bemærket Varietet af *Arvicola agrestis*, som af visse Forfattere med Urette er antaget for en egen Art; begge i Spiritus.

8) De allerede under Opstillingen omtalte danske Fugle ere alle, frisk skudte, indsendte fra forskellige Egne af Landet af mange (22) Givere, blandt hvilke der er Grund til særlig at fremhæve de efter nævnte: Fabrikejer C. Drewsen, Proprietær Gonitz Jensen, Plantør Jensen-Tusch, Adjunkt Juel, Forstkandidat, Proprietær Lund, Hofjægermester Mourier-Petersen, Forpagter Soltoft og Forstelev Ulrich.

9) Fra Hr. Diamanthandler Koefoed

i Sydafrika 60 Stykker dels sydafrikanske, dels indiske Krybdyr og Padder. De ere ikke samlede af ham selv, men kjøbte; det er for største Delen smaa, uanselige Exemplarer og Unger af almindelige Arter, som Afdelingen allerede besidder; nogen større Betydning har denne Gave derfor ikke, men der er dog enkelte Stykker deriblandt, som have faaet Plads i den opstillede Samling. 10) Fra Hr. Skibskaptejn Corneliusen 15 Stykker Padder og Havslanger, samlede af ham selv, dels i Omegnen af Kapstaden, dels i Bankastrædet, alle vel konserverede og af megen Interesse for Afdelingen. 11) Fra Hr. Distriktslæge Stockfleth, 9 Krybdyr fra forskellige Lokalteter, de fleste synes at være fra Montevideo eller Buenos Ayres. 12) Fra Hr. Kjøbmand Hansen i Port Elisabeth (Sydafrika) 34 Krybdyr fra denne Bys Omegn, næsten alle i meget god Stand og af Interesse. 13) Fra Hr. Læge Seedorff i hans i Buenos Ayres bosatte Broders Navn 18 Stykker vel konserverede Krybdyr. 14) Fra Adjunkt Gronlund 4 Krybdyr fra Californien, en Lokaltet, fra hvilken Museet kun besidder meget lidt.

II. Erhvervet ved Indsamling, Kjøb og Bytning. a. Pattedyr: 1) 21 Stykker smaa danske Pattedyr i Spiritus, de allerfleste indsamlede af Hr. Forstelev Ulrich, som paa min Anmodning havde erklæret sig villig dertil, paa Betingelse af, at han blev forsynet med det nødvendige Kvantum Brændevin og med passende Glas. 2) Et Skelet af en Delfin og en flyvende Hund (Pteropus) i Brændevin, indsamlede af Skibskaptejn Corneliusen paa en Rejse til Ostindien, mod Godtgjørelse af den ved Indsamlingen foraarsagede Udgift. 3) Thyroptera tricolor (den mærkværdige Flaggermus med Hæfteskive paa Tømmelfingeren), Hesperomys callosus og Arvicola glareolus (fra Sverige), tilbyttede. 4) Cephalotis peronii, Centetes ecaudatus, Eupleres goudoti (Skelet), Mustela erminea, Mus raltus og den sjældne og mærkelige Oxeform, Anoa depressicornis, fra Celebes. b. Fugle. 5) 12 raat tilberedte, i Salt nedlagte Fugleskeletter, især Havfugle, samlede paa en Rejse til Indien og Nyholland af Skibskaptejn Corneliusen paa de allerede omtalte Vilkaar. 6) Følgende Fugle i velpræparerede Skind: Macheirhynchus nigripectus, Nasiterna pygmæa (den mærkelige Dværgpapegoje med stiv Spættehale), begge kjøbte; samt Heteralocha gouldii, Han og Hun af denne overordentlig sjældne, nu næsten udryddede og derfor meget kostbare nyzeelandske Fugleslægt, der har en saa stor Interesse, som et ene staaende Exempel paa en meget væsentlig Forskjel i Næbbets Form (og derfor ogsaa i dets Brug) hos de tvende Kjønn; begge tilbyttede. c. Fossilia: 7) Et Dusin smukke Gipsafstøbninger, for største Delen af fossile Pattedyr fra de franske Tertiær-Dannelsær, tilbyttede fra Pariser Museet.

Eftersyn og Konservation. Saa vel den udstillede udstoppede Samling af Pattedyr og Fugle, som ogsaa de i Kasser og Skuffer gjemte Forraad af Skind have været nøje eftersete i Løbet af Foraaret og Forsommeren. Der har ved Eftersynet ikke vist sig nye Angreb af Møl, Klannere og andre Insekter i noget større Udstrækning, og der er vundet ny Stadfæstelse paa den for længst gjorte Erfaring, at de med Arseniksalve præparerede Skind ere nogenlunde beskyttede mod disse Fjender, hvorimod saadanne, ved hvis Præparation der ikke er anvendt denne eller andre lige saa stærke Gifter, ikke i større Museer, i hvilke et ideligt Tilsyn med de enkelte Stykker er aldeles uoverkommeligt, i Længden kunne holdes fri for Insekter, med mindre de gjemmes i, saa at sige, hermetisk lukkede Gjemmer, en Opbevaringsmethode, som vanskeliggjør deres Brug i en altfor høj Grad.

Fremdeles have Afdelingens i Spiritus opbevarede Samlinger (flere end 3000

Glas), været stykkevis gjenneengaaede; Spiritus'en er, hvor den viste sig brun og mistænkelig, blevet graderet, og, hvor det har været nødvendigt, ombyttet med ny, eller i alt Fald frisk Spiritus tilgydt for at erstatte Fordampningen. Skjønt det selvfølgelig stedse har været paaset, at det ved slige Lejligheder kasserede Brændevin blev samlet og omdestilleret for at bruges paa ny, er dog den aarlige Udgift til Spiritus nødvendigvis meget stor og meget trykkende. Jeg har derfor i mange Aar haft min Opmærksomhed henvendt paa at erstatte Brændevin med en billigere Konservationsvædske. Men lige saa lidt som det i de mig bekendte udenlandske Museer hidtil har vist sig hensigtsmæssigt og gjørligt at afskaffe Brugen af Brændevin, lige saa lidt er det lykkedes mig at finde et tjenligt Surrogat; jeg har tidligere, men uden Held, forsøgt at bruge Karbol. Der er nu begyndt at gjøres Forsøg med Salicyl; skulde Forsøgene lykkes, vilde Fordelen være meget stor; thi Salicyl-Opløsningen vilde ikke engang koste en Tredjedel af, hvad Brændevin koster. Men det er en Selvfølge, at Faren ved i større Maalestok at bruge en ikke aldeles paalidelig Konservationsvædske er saa stor, at der ikke tør blive Tale om at foretage en Forandring, førend Forsøgene have været fortsatte i lang Tid (et Aar eller mere), og der saaledes er vundet Sikkerhed for, ikke blot, at Vædsken forhindrer Forraadnelse, men tillige for, at den ikke paa forskjellig Maade virker skadelig paa de i den opbevarede Gjenstande.

Afdelingen har Aaret rundt paa de offentlige Dage været besøgt af omtrent 71,000 Personer. Uden for de offentlige Timer har den været stærkt benyttet af studerende af forskjellig Art (Naturhistorikere, Medicinere, Polyteknikere, Skolelærere og Seminarielever); der har i alt været uddelt 93 Studiekort, 44 i det første, 49 i det sidste Halvaar. De studerende ere stadig blevne anviste til, naar de ønskede det, hos mig at søge mundtlig Vejledning og Underretning ved disse deres Studier. Af fremmede Naturforskere har den bekendte Herpetolog Dr. Fr. Steindachner, Bestyrer af Wiener Museets herpetologiske (og ichtyologiske) Samling, i Løbet af Sommeren opholdt sig her et Par Uger for at studere Museets tilsvarende Samling. Senere har en ung svensk Zoolog, Hr. Leche, i nogle Uger benyttet Afdelingen til et Arbejde over Flaggermusene, hvilket han er i Færd med at udgive. Endelig har Hr. Professor Smitt (ved Museet i Stockholm) opholdt sig her nogle Dage for at gjøre sig nærmere bekendt med Afdelingens Opstillings- og Arbejds-Lokaler, med de her anvendte Skabe og den her fulgte Opstillingsmaade, i den Hensigt at benytte de saaledes indvundne Erfaringer ved Udarbejdelsen af Forslag til Opførelsen og Montering af nye Museumsbygninger i Stockholm.

Anden Afdeling.

(Etatsraad Steenstrup).

Da Dr. Lütken, der midlertidig forestod Museets 2den Afdeling i Finantsaarene 1873—75, i sin Aarsberetning for 1874*) har gjort temmelig udførlig Rede for Afdelingens Tilstand og nærmest forud gaaende Historie, kan jeg, henvi-

*) Univ. Aarb. 1873—75 S. 295—304.

sende dertil, skride umiddelbart til at omtale den i Aaret 1875 stedfundne Virksomhed for de Dyreklassers Vedkommende inden for denne Afdeling, der ikke falde ind under de Moltkeske Samlinger, hvorom særlig Beretning er afgivet.

Efter at i Aarets første Maaneder Characinernes (Karpelaxenes) Familie var blevet etiketteret og opstillet — Bestemmelsesarbejdet faldt allerede i det foregaaende Aar, men Opstillingen o. s. v. stod endnu tilbage — har Dr. Lütken fortsat Revisionen af Museets Fiskesamling. Af Familier, der ikke tidligere have været underkastede Revision, kom Raden nu til Familien Scomberosoces (Makrelgjedderne, Hornfiskene, Flyvefiskene o. s. v.), en Gruppe, der frembød forholdsvis store Vanskeligheder, og derfor har krævet forholdsvis megen Tid. Arterne ere nemlig i de fleste af disse Slægter meget talrige, staa hinanden meget nær og ere derfor ofte vanskelige at skjelne eller i det mindste at bestemme efter Beskrivelserne; og skjönt Museets Række af Arter viste sig at være ikke saa ringe (53), var Materialet i det hele mindre godt og rigeligt, end ønskeligt havde været. Arbejdet kunde derfor ikke gaa meget rask fra Haanden, naar Resultatet skulde blive saa paalideligt, som det efter Omstændighederne var muligt. Uden for denne Gruppe er det fornemmelig det ikke ubetydelige nye Materiale af Familier, hvis Revision allerede tidligere var foreløbig afsluttet, der er blevet gjort til Gjenstand for Undersøgelse, Bestemmelse og Opstilling, særlig Fiske af Grupperne Teuthyes, Acanthuri, Plectognathi, Siluridæ, Characini, Squali og Rajæ; for saa vidt nemlig Lejlighed til Forøgelse har været givet, har man stræbt at lade denne falde paa de allerede reviderede Familier, hvor Udvalget kunde foretages med størst Skjønsonhed og Hullerne i Arts- og Slægtsrepræsentationen tilnærmelsesvis bedst udfyldes. Jeg skal i øvrigt nærmere komme tilbage til disse Forøgelser i det følgende.

Efter at Afdelingens faste Inventarium var blevet forøget med Skabe til et helt Værelse og med et Montreskab i et af de ældre, kunde de faunistiske Fiskesamlinger (danske, færøiske, islandske og grønlandske) helt indflyttes i det til deres Modtagelse bestemte nye Lokale, og den derved disponible Plads kunde den almindelige systematiske Fiskesamling til gode — noget, hvortil den i høj Grad trængte, men som selvfølgelig krævede adskillige Omflytninger. Et andet større Arbejde, som er faldet i Løbet af dette Aar, har været: af det Doubletmateriale, der havde Bytteværdi, at sammenstille og afsende Senderinger til fremmede Museer. Stammen dertil dannedes af Doubletterne af de Ferskvandsfiske (Maller, Karpelax og Barrygge), som Professor Reinhardt i sin Tid har indsamlet til Museet i Brasilien, i Rio das velhas og ved Lagoa Santa, og som nu vare blevne disponible, efter at Dr. Lütken havde fuldendt disse Familiers Bearbejdelse, Opstilling, de nye Formers Beskrivelse o. s. v. Der er af dette (og andet beslægtet) Doubletmateriale afsendt — til Dels i Aarets sidste Dage — Samlinger til Museerne i Wien (51 Arter), London (34), Berlin (31), Paris (29), Stuttgart (33) og Washington (Smithsonian Institution, 35 Arter); deres Værdi vil dels blive Museet godtgjort i Penge, dels i Byttegjenstande. Der er allerede indløbet en Byttesending fra Paris, og betydelige Forøgelser af Fiskesamlingen imødeses fra Museerne i Wien og Washington, medens andet vil kunne skaffes til Veje for de indkommende Summer, for saa vidt det ikke bliver nødvendigt midlertidig at omsætte disse i Glas. De her omtalte Reinhardtske Samlinger have ikke i sin Tid kostet Museet meget; foruden at Museet naturligvis har beholdt saa meget af det hele Materiale, at alle fra hint Flodsystem i større Antal indsamlede Arter ere godt og fyldig repræsen-

terede, er det saaledes kommet i Besiddelse af et, efter stedfundet Bearbejdelse, ret værdifuldt Aktiv, der har givet eller vil give Midler i Hænde til Fiskesamlingens Forøgelse i andre Retninger. Dette har dog ikke været det eneste Formaal, der stræbtes naaet ved denne Bortbytning; at de her opstillede og beskrevne Arter komme omkring i Verden og blive lettere tilgængelige for videnskabelig Benyttelse ved at indlemmes i de store Samlinger i og uden for Europa, til hvilke man snarest vil søge for at studere Ichthyologi efter en større Maalestok, maa betragtes som et Gode for Videnskaben i det hele og særlig for den danske Videnskabelighed, der ikke bør tabes af Sigte, især naar det kan naas uden andre Ofre for Museet end de selvforstaaelig uundgaaelige Ofre i Tid.

Efter at man var naaet saa vidt i Bestræbelserne for den almindelige systematiske Fiskesamling, at de 19 Fiskefamilier vare reviderede, som trængte mest dertil (se Beretningen for 1874), har man dog troet midlertidig at maatte standse hermed, og at burde anvende de disponible Midler og Kræfter i en anden Retning, som aldrig har været tabt af Syne, men til en Tid nødtvungen har maattet staa tilbage. Jeg tænker herved paa de faunistiske Fiskesamlinger, der endnu lade adskilligt tilbage at ønske. Den danske Fiskesamling frembyder større Lakuner, end man skulde have ventet i Betragtning af, at dens tidligere Bestyrer har udgivet et Værk i 4 anselige Bind over „Danmarks Fiske“. De grønlandske Fiske, der i almindelig videnskabelig Henseende frembyde større Interesse, have vel for en stor Del allerede længe været opstillede i det tidligere kongelige naturhistoriske Museum; men mange Exemplarer ere vel gamle, alle trænge de til at ometiketteres, mange til at undersøges og bestemmes paa ny. Af Færøernes og Islands Fiske var hidtil kun lidet opstillet, og er der end ikke mange af dem, som ikke vilde kunne søges enten i den grønlandske eller den danske Samling, var det dog ønskeligt, at der kunde være opstillet Exemplarer ogsaa fra hine Bilande i vort Museum. Man har derfor ment, at det var paa Tiden nu at foretage en hel Revision og ny Opstilling af disse faunistiske Samlinger under et. Dette Arbejde vil uden Tvivl blive langvarigt; men foruden at der derved vil blive til Disposition en Del Doubletter, som med Fordel kunne anvendes i Udlandet — og i Reglen vil man jo, da Afdelingens Annum er saa lidet, være henvist til ad denne Vej at skaffe Afdelingens Materiale forøget —, vil der forhaabentlig kunne komme et lille videnskabeligt Udbytte ud deraf i Skikkelse af reviderede Fortegnelser over vore nordiske Bilandes Fiskefauna, over de grønlandske maaske endog et større deskriptivt Arbejde, til hvis Publikation i Udlandet der synes at være Udsigt. Hele dette Arbejde er imidlertid endnu kun i sin Begyndelse. Selv har jeg i Aarets sidste Maaneder revideret Museets Materiale af Sø-Ulve (*Anarrichas*), over hvilke jeg i en Afhandling, der snart vil blive publiceret, haaber at kunne kaste noget Lys, og Dr. Lütken har taget fat paa Bearbejdelsen af de nordiske Ulke (*Cottoider*).

Ved Finantsløven for 1875—76 er der bevilget Museet en større Sum (1000 Kr.) til Anskaffelse af større Glas til Fiskesamlingen; dels Finantslovens sene Udstedelse, dels Vanskelighederne ved at formaa Holmegaards Glasværk til at give saadanne Oplysninger, at Bestilling kunde gjøres, forhalede Udfærdigelsen af den endelige Bestilling. Jeg er ikke uden Uro for, at Leveringen af disse Glas, der fra Glasværket skulde være effektueret inden 1ste Februar 1876, vil kunne trække ud indtil efter Finantsaarets Udgang, og en Efterbevilling blive nød-

vendig. I alt Fald er Bevillingen endnu ikke kommet Arbejdet i Afdelingen til gode. Dette har ogsaa lidt noget under den Omstændighed, at den Assistance, som Adjunkt Wich tidligere ydede ved den foreløbige Modtagelse og Fordeling af indløbne Sendinger og deslige, siden hans Ansættelse i Roskilde er faldet bort; det har derved været nødvendigt for Assistenten (Dr. Lütken) at dele sin Arbejdstid mere mellem spredte og forskelligartede Forretninger, hvorved det sammenhængende Arbejde selvfølgelig har maattet lide. For saa vidt som en Del af Assistance-summen derved har kunnet gives en anden Anvendelse, turde det endelige Udbytte for hele Afdelingen dog være omtrent det sædvanlige.

Blandt de større Forøgelser af Fiskesamlingen maa jeg først og fremmest fremhæve, at 1) Hr. Korpsslæge Wroblewsky har foræret Museet 77 Arter af Fiske, opbevarede i Spiritus og i det hele i god Tilstand, udvalgte af Afdelingens Bestyrelse i den Godefroyske Naturaliehandel (Museum Godefroy) i Hamborg. Der udvalgtes, paa Hr. Wroblewskys godhedsfulde Tilbud, først og fremmest saadanne Arter af Acanthuri, Teuthides, Plectognathi (Kuffert- og Pindsvinefiske), Siluroider (Maller), Hajer og Rokker, som enten manglede eller kun vare mangelfuldt repræsenterede i Museet, hvorved disse Familier erholdt et meget væsentligt Supplement og en hensigtsmæssig Afrunding, især af Arter fra det stille Hav. Desuden en Del Former af andre Familier fra Amur, Californien og andre ikke let for os tilgængelige Lokaliteter. Foruden denne anselige Samling skylder Museet Hr. Wroblewsky nogle Fiskeforsteninger fra den belgiske Kridtformation og en Underkjæbetanddrække af en stor Narinari-Ørne-Rokke. Dernæst maa følgende Forøgelser fremhæves: 2) En fra Museet i Paris i Bytte modtaget Sending af 35 Arter af sjældnere Fiske. 3) Af danske Søfarende (Premierlieutenant Bardenfleth, Skibsfører Caspersen, Skibsfører Corneliussen og Skibsfører Thomsen) 4 Sendinger, henholdsvis paa 24, 15, 7 og 7 Arter af Fiske (eller Fiskeunger), indsamlede i fremmede Farvande, især i det indiske og stille Hav. 4) Baron, Premierlieutenant Eggers skjænkede 24 Arter af vestindiske Fiske i Spiritus samt 100 tørre Fiske, hvilke sidste dog kun undtagelsesvis ville have Betydning for Museet. 5) Fra Wiener-Museet erholdtes i Bytte 7 sjældnere Fiskearter fra Sydamerika. 6) Fra Hr. Cand. jur. Collett i Christiania: 6 Arter af sjældnere norske Fiske.

Andre, mindre Gaver skyldes d'Herr. Diamanthandler Kofoed, Professor Driehsen, Konsul Zeller (St. Domingo), Professor Reinhardt, Friherre v. Maltzan, Kjøbmand Hansen (i Sydafrika) og Kand. Seedorff (12 Arter af tørrede kinesiske Fiske). Danske Fiske ere indsendte af Overlærer Lorentzen, Byfoged Frich i Skagen (1 Hav-Engel, Rhina sqvatina, første Gang indsendt fra dansk Kyst), Cand. mag. Winther (danske Gobier), Skibslæge Wegge, Amtmand Brun og Lærer Skrydstrup; enkelte islandske af Adjunkt Grøndal og Kjøbmand Steincke. En dansk Fiskeforstening skyldes Naturmaler Kruse paa Fur; grønlandske: Universitetspedel, Lieutenant Sahlertz. Ved Kjøb erhvervedes et Skind af en Haj (Carcharias) og en Lange til den danske Fiskesamling.

Hvad Fiskesamlingens Benyttelse angaar, kan her anføres, at den berømte Ichthyolog Dr. Steindachner i Wien opholdt sig her i nogen Tid, til Dels netop for at gjenneemgaa vore sydamerikanske Ferskvandsfiske, og at Kand. Winther har til anatomisk Undersøgelse erholdt udleveret 8 Arter af Plectognather (19 Exemplarer). For øvrigt har Samlingen, ligesom Museets andre Afdelinger, især været benyttet af studerende, der forberedte sig til Magisterkonferentsen. En af disse,

der ønskede at opgive en større Fiskefamilie som sit Speciale, erholdt Adgang til at undersøge næsten det hele magasinerede Materiale af Makrelfiske, for at øve sig i Artsbestemmelser og Formopfattelse. Museet opnaaede derved tillige at faa dette Materiale bragt i en foreløbig Ordning. Adjunkt Wich har fortsat, naar han dertil havde Lejlighed af og til, den foreløbige Ordning af det tidligere kgl. naturhistoriske Museums ikke meget værdifulde Loftsmagasin af Fiske og derved sparet Arbejde og Tid for den senere endelige Revision.

Foruden de tidligere omtalte 6 Sendinger til fremmede Museer er der afgivet enkelte i det hele for Museet lidet værdifulde Gjenstande til Skoler og Lærere i Naturhistorien.

I Ormesamlingen er der udført to Arbejder, der have større Betydning for dens Ordning og Benyttelse, begge ved Hjælp uden fra, uden for Museet. Dr. Krabbe har — paa lidet nær — fuldendt sit Gjennemsyn af Museets ikke ubetydelige Samling af Indvoldsorme; dog har han tilbageholdt Sælernes og Hvalernes Rundorme for at gjøre dem til Gjenstand for særlig Behandling. Det vil være at haabe, at Afdelingens normale Personale, naar Hr. Krabbes Arbejde er helt afsluttet, kunde finde Tid til at underkaste det saaledes helt gjennemarbejdede Stof en endelig Ordning og Opstilling; lykkes dette i næste Arbejdsaar, vil den næste Aarsberetning kunne give nærmere Oplysning om Samlingens Omfang.

Da Hr. Cand. mag. Levinsen, for hvem Ormenes Studium har haft en særlig Tiltrækningskraft, ønskede at forberede sig til et Ophold i Grønland ved at gjennergaa Museets Samling af grønlandske Annelider, blev der dertil aabnet ham Adgang. Uagtet dette Studium kun havde Hr. Levinsens egen Uddannelse for Øje, for at sætte ham i Stand til at benytte sit Ophold i Grønland til at gaa videre, havde det dog den gode Side for Museet, at adskilligt ikke hidtil ordnet Materiale blev undersøgt og bestemt, og det var derfor heldigt, at der af Museets Assistancesum kunde afses et lille Beløb som Honorar til Hr. Levinsen. Afdelingen har saa vidt mulig hjulpet Hr. Levinsen med Glas og Spiritus til Indsamlinger, mere dog for at støtte hans Studier, end i det Haab derved at vinde et større umiddelbart Udbytte for Museet.

De stedfundne Forøgelse i denne Underafdeling ere selvfølgelig ikke mange; den væsentligste er, at Hr. Levinsen ved sin Afrejse til Grønland overdrog Museet sin Samling af danske og svenske Iglar og Regnorme. Hvad ellers er indkommet, er i Reglen kommet i Følge med de allerede i det foregaaende eller i Beretningen for de Moltkeske Afdelinger berørte Indsamlinger af forskjelligt Indhold, og frembyder ikke noget af saa særlig Interesse, at det kan gjøre Krav paa Omtale i denne Beretning.

Af literære Arbejder, der staa i Forbindelse med Arbejderne i Museets anden Afdeling, skal her nævnes Dr. Lützens fortsatte „Ichthyografiske Bidrag“ IV. og V. (i „Vidensk. Meddelelser fra den naturhistoriske Forening“, om Sværdfiske og Sugefiske) samt sammes udførlige Bearbejdelse af „Velhas-Dalens Fiske“, hvilket store og smukke Arbejde nu er udkommet, ledsaget af 5 Tavler og mange Træsnit, i det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Skrifter.

Tredje Afdeling.

(Professor Schiødte).

I. Samlingerne af tørrede Insekter.

A. Generalsamlingen. 1) Afsluttet den i forrige Beretning nævnte Omordning af Carabernes Familie: 8,296 Exemplarer, i c. 2,500 Arter. 2) Tilendebragt den i forrige Beretning som paabegyndt nævnte Præparation og Omordning af Elaternes Familie: 2,445 Exemplarer, i c. 720 Arter. 3) Tilendebragt Præparationen af Curculionernes Familie og fortsat deres Opstilling. 4) Paabegyndt Ompræparationen af Heteromerernes Afdeling til Omordning i andre Skabe. 5) Præpareret de af Generalkonsul Pallisen (se forrige Beretning)*) skjænkede Insekter fra Nangasaki, c. 3,000 Exemplarer i c. 97 Arter.

B. Den danske Samling. 1) Præpareret og opstillet af Carabernes Familie 2,974 Explr., i 131 Arter. 2) Begyndt Præparation og Opstilling af Staphylinernes Familie og tilendebragt dette Arbejde for Gruppen Staphylini genuini. 3) Præpareret til Opstilling af Chrysomelernes Familie det hele Materiale fra Donacjerne til Cryptocephalerne inklusive. 4) Præpareret og opstillet af Curculionernes Familie 3,813 Explr., i 134 Arter. 5) Begyndt og næsten fuldendt Omordningen af Sommerfuglene med Optagelse af samtlige senere tilkomne Indsamlinger (6,130 Explr., i 889 Arter). 6) Begyndt at ompræparere og sammenarbejde den Stægerske Fluesamling med Museets øvrige danske Fluer. Opstillet efter Schiners System fra Stratiomydernes Familie til Tachinerne og en Del af Syrpherne; det færdige opstillet i 20 Kasser.

II. Samlingerne af Arachnider i Spiritus.

1) Opstillet i Tuber samtlige fra Prof. Thorell i Upsala bestemte og tilbagesendte danske Araneer. 2) Paa samme Maade opstillet samtlige af ham bearbejdede Araneer fra Sydeuropa og Nordafrika. 3) Opstillet de af Korpslæge Wroblewsky skjænkede Arachnider fra Sydhavsøerne, 8 Glas. 4) Efter den nyere og nyeste Literatur kritisk gennemgaaet et stort Antal Arter, spredte over den hele Klasse.

Efter disse Arbejder fylder nu Arachnide-Samlingen 1,381 Glas, i Stedet for de 905 Glas ved Slutningen af 1874.

III. Samlingerne af Krebsdyr i Spiritus.

A. Generalsamlingen. Bestemt og opstillet af nyt c. 60 Arter, dels indkomne ved Bytte, dels ved smaa Gaver af forskjellige.

B. Den danske Samling. Bearbejdelsen af det hele, efterhaanden samlede Materiale af Dekapodernes, Amphipodernes og Isopodernes Ordener, især i senere Aar foreget ved Indsamlinger af candd. mag. Collin og Georg Winther, er bragt saa nær sin Fuldendelse, at Opstillingen vil kunne slutes og den udarbejdede udførlige Fortegnelse kunne blive bekendtgjort i Løbet af indeværende Aar.

Af Gaver til Afdelingen fremhæves: 1) Et Antal tørrede Insekter fra Nicobar-Øerne, skjænkede af Hr. A. de Roepsstorff, Sekretær ved Gouvernementet

*) Univ. Aarb. 1873—75 S. 304—6.

paa Andamanøerne. 2) Et mindre Antal Biller fra Nyholland, skjænkede af Korpslæge Wroblewsky. 3) Et mindre Antal tørrede Insekter fra Øst-Siberien, samlede og skjænkede af Hr. Nissen. 4) Et Antal tørrede Insekter og et Antal Insekter, Arachnider og Myriapoder i Spiritus fra Kalifornien, skjænkede af Hr. Adjunkt Grønlund. 5) Et større Antal danske Natsommerfugle, givne af Hr. Fabrikant Sophus Dohlmann. 6) Et enkelt Stykke af en Arachnide, skjænket af Hr. cand. mag. Collin, men en af de interessanteste Berigelser, Museet længe har modtaget, nemlig den i sin Tid paa Kapt. Parrys Nordpolsrejse i Havet ved Melville-Øen opdagede kjæmpemæssige Pycnogonide (Søspindel), Endeis proboscidea (Sabine). Det skjænkede Stykke er fundet i Havet ved Omenak; Dyret var hidtil aldrig truffet ved nogen af de danske Kolonier.

Som fungerende Formand i Museumsraadet skal jeg endnu tilføje, at Museet i 1875 har været besøgt af 71,473 Personer, og at Besøget for Aarets enkelte Maaneder har stillet sig saaledes:

Januar	3,036.	Juli	12,573.
Februar	2,545.	August	15,934.
Marts	2,532.	September	10,166.
April	3,976.	Oktober	2,490.
Mai	5,584.	November	2,188.
Juni	8,099.	December	2,440.

De Moltkeske Afdelinger. (Etatsraad Steenstrup).

Den for forrige Aar givne Indberetning om de grevelige Moltkeske zoologiske Samlinger*) var den første, efter at disse ved afdøde Lensgreve F. Moltkes velvillige (og højmodige) Tilslutning til de af de Moltkeske Legaters Eforer gjorte og derefter under 18. Februar 1874 af Ministeriet billigede Forslag havde faaet en bestemt Begrænsning. I Fortsættelse af hin Beretning skal Bestyrelsen da for Aaret 1875 først omtale Undervisnings- og Forelæsnings-samlingen, beregnet nærmest paa de almindelige Oversigtsforelæsninger og de studerendes (de medicinske og de naturhistoriske) daglige Indøvelser, samt den Studiesamling, hvortil Universitetsprofessorens egne videnskabelige Undersøgelser og Arbejder nærmest støtte sig, og derefter som andet Afsnit af nærværende Beretning tilføje Oplysninger for de Dyreklasser inden for det store Museum, der i Følge den nævnte Ordning altid skulle udgjøre en fast Bestanddel af de Moltkeske Samlinger, enten den specielle Bestyrelse af disse Klasser staar under Professor zoologiæ eller ikke, nemlig Straaldyr- og Bløddyrklasserne.

I.

Hvad de ved Undervisningen og Forelæsningerne nødvendige literære Hjælpemidler og større Tegninger angaar, da er i Aarets Løb af den første Gruppe blevet anskaffet for de studerendes Skyld: a) Carus und Gerstäcker:

*) Univ. Aarb. 1873—75 S. 315.

Handbuch der Zoologie, I. 2. 8vo, og b) Brühl: Zootomie aller Thierklassen für Lernende, nach Autopsien. 4to — Atlas. Wien. 1—5 Hæfte (hvoraf ogsaa Fortsættelsen er bestilt), medens Samlingen fra en af Museets ældre og store Velyndere, Hr. Justitsraad Riise, modtog c) henvendelse om Hundrede løse Kobbere, hørende til Blainvilles store osteografiske Atlas i Folio, og d) et endnu større Antal løse Tavler i Oktav, hørende til Cuviers Røgne animal, edit. illustrée. Af begge disse Rækker er der med forholdsvis ringe Udgifter dannet et hensigtsmæssigt og ofte brugt Hjælpemiddel for de studerende, baade ved Undervisningen og ved Selvstudiet, idet de Cuvierske Oktavtavler til lettere Afbenyttelse og sikrere Bevarende ere for en stor Del blevne underklæbede og samlede i 12 Stiftbindshæfter efter de Klasser og Ordener, hvortil de høre, de Blainvilleske Foliotavler ligeledes underklæbede og samlede efter de naturlige mindre Grupper, men i 6 større Mapper. En lignende Behandling for Konservationsens Skyld er ogsaa et for længst anskaffet, men ved langvarig Afbenyttelse medtaget Hjælpemiddel: Sars' Fauna littoralis Norvegica I., i Aarets Løb blevet underkastet.

Af den sidst nævnte Gruppe, eller de store Forelæsningsstegninger for Auditoriet, er der i 1875 blevet udført i alt 2², nemlig 5, fremstillende komparativt Hvirveldyrenes Baglemmer, og 8 efter endnu større Maalestok fremstillende komparativt Fodrodspartiet af forskjellige Ordener af Pattedyr, 3 til Distomers og særlig Leucochloridiums Udvikling, 2 til Cestodernes Bygning og 4 til Trichinernes. Desuden ere 3 til Oplysning af Belemniternes og Sepiagruppens Bygning af naturhistorisk Forening paa sædvanlig Maade blevne overlodte til Auditoriet. Som Apparat i samme Retning, om end lithograferet, maa her nævnes: Fiedler: Anatomische Wandtafeln, Taf. I—IV, fremstillende Menneskets Anatomi, der ligeledes til Auditoriets og de studerendes Brug er blevet anskaffet i 1875, men hidtil blevet benyttet uden Opklæbning.

En anden Side af Samlingen, nemlig Repræsentanter for de allervigtigste Dyregrupper og de zoologiske Præparater til Undervisningen og Selvstudiet, enten disse nu bestaa af hele Dyr til Opfattelse af ydre Form og Bygning, eller af Dyredele, bestemte til Oplysning af ydre og indre Redskabers Anvendelse og Bygning, og som til Brug ved Siden af de studerendes Haandbøger eller Kollegier ere sammenstillede gruppe- eller sætvis, dels efter Dyrefamilier, dels efter Organsystemer, har i Aaret 1875 kun modtaget en ubetydeligere Forøgelse (se neden for), medens Brugen har været stor, og Sliddet eller Forbrugen endog været efter en usædvanlig Maalestok bemærkelig. Dette sidste har allerede sin almindelige Grund deri, at Antallet af de daglige Benyttede af Samlingen de Dage, den under Vejledning af Universitetslæreren og i det mindste en Medhjælper staar aaben for de medicinske studerende, har, ligesom i de seneste Aar, været meget stort (gjennemsnitlig 30—50), hvorhos det tillige maa erindres, at der har været ikke faa (6), som særlig studerede Naturhistorie, og som hver Dag flere Timer have haft nærmere opgivne Partier af Samlingen til Afbenyttelse. Men en anden, særlig Grund til, at Opsliddet er blevet paa mange Punkter iøjnefaldende, er den, at efter de gjentagne Restaurationer have mange Gjenstande ikke længere kunnet gjøre Tjeneste og have maattet fjærnes, selv om ikke nye i Stedet for disse have kunnet blive anskaffede eller præparerede. Da der af let forstaaelige Aarsager kun undtagelsesvis benyttes de samme Præparater eller Gjenstande til Examensprøver, som have tjent til de daglige Studier, har der vel kunnet hist og her

hjælpes noget paa det manglende, ved at lade nogle, for Examinationen og den særlige Demonstration af enkelte Æmner nærmest beregnede Præparater gaa ind i Samlingen til daglig Afbenyttelse; men en Afhjælpning paa denne Maade er jo kun midlertidig, da der dog til oven nævnte Brug maa tilvejebringes nye. I denne Anledning maa det være mig tilladt at gjentage fra den forrige Indberetning, at Konservator Conradsen, der arbejder de to Dage om Ugen (Onsdag og Løvedag) for Undervisnings- og Forelæsningssamlingen, ikke i 1874 kunde reparere eller udbedre de ved den regelmæssige Brug fremkaldte Forstyrrelser og Beskadigelser navnlig af de tørrede osteologiske Gjenstande, som umiddelbart maa gives de studerende i Hænde, saafremt de virkelig skulle vække og udvikle disses Evner til Opfattelse, Iagttagelse og Kombination — hvilket jo er Hovedøjemedet med den naturhistoriske Uddannelse, Universitetet tilbyder de medicinske studerende og ligefrem fordrer af dem som Forberedelse til et frugtbart lægevidenskabeligt Studium; kun undtagelsesvis, hed det fremdeles i denne Beretning, havde han kunnet naa til Opstilling af nye Præparater. I Aaret 1875 have hans Kræfter været saa aldeles optagne af Konservation og Restauration, at han, uagtet al Flid, næppe kan siges at have dannet et eneste helt nyt Præparat i Samlingens oven nævnte Arbejdstid.

Ligesom i foregaaende Aar har Konservator Conradsen ogsaa udført det Hverv, hver Dag af Samlingens forskellige Partier at udtage og i Studiesalen at fremsætte samt efter Brugen tilbagesætte de talrige Gjenstande, som de naturhistoriske studerende efter skriftlig, Dagen forud afgivne Lister, ønske at benytte — et Hverv, som naturligvis udkræver et Tillæg i Tid for hver Benytter, der kommer til.

Ved de medicinske studerendes Afbenyttelse af de nævnte Samlinger har Bestyreren i Aaret 1875 kun været understøttet af en yngre Medhjælper, den i forrige Aarsberetning nævnte stud. mag. Jungersen, hvis Medhjælp har været tilfredsstillende; men da den har i Aaret været i denne Retning den eneste, eftersom ingen anden brugbar Hjælp tilbød sig, har der naturligvis maattet ske saa meget større Krav til Bestyrerens egne Kræfter under Vejledningen. I samme studerendes Honorar var desuden indbefattet fire Timer ugentligt Arbejde ved Samlingen. Dette har gaaet ud paa Eftersyn, Konservation og, efter Lejlighed, Forbedring af den Del af Undervisningssamlingen, der er i Reagentsglas, og som i større Sæt daglig udleveres til Studier; men han har naturligvis i Aar kun kunnet naa gennem en Del af dette Parti.

Foruden de oven nævnte Afbenyttelser umiddelbart af forskellige Grupper af studerende, har Samlingen i 1875, ligesom tidligere, afgivet Substratet for Bestyrerens Forelæsninger, Repetitorierne og Kollokvierne, der, som sædvanlig og som det af Indberetningerne om disse vil ses, udgjøre gennemsnitlig mindst en, for en ikke ringe Del af Aarets to Forelæsningsterminer, 2 Timer daglig, samt desuden til Demonstrationer af enkelte Forhold for de videre komne.

Som Studiesamling for Universitetslæreren, afgivende det nødvendigste Materiale, hvorpaa han maa gjøre sine videnskabelige Undersøgelser snart for dette, snart for hint Kapitel i Forelæsningerne, har Samlingen efter Evne paa sædvanlig Maade støttet Bestyreren og ligesaa ved de særlige videnskabelige Studier og Arbejder, han har under Hænder og længe har forberedt, og hvoraf de større og mest fremrykkede angaa Blæksprutteklassen og visse Afdelinger af Krebstdyrklassen

og Krebsdyrlivet, og Danmarks forhistoriske Fauna. Et offentliggjort Led af disse Studier bærer vel Aarstallet 1875, men da det allerede laa trykt ved Udgangen af forrige Aar*), blev det nævnt i forrige Beretning. Med Hensyn til Studierne af Landets forhistoriske Fauna skal jeg for dette Aar kun nævne, at ved den af Bestyreren med megen Møje efterhaanden tilvejebragte ordnede Samling af løse Knokler af Hvirveldyr, tilhørende Landets og til Dels Nordens Fauna, er blandt andet Bestemmelsen sket af tusinde af Knokkelrester, tilhørende et stort og ejendommeligt Fund fra Stenalderen, hvis Folkeliv og Dyreliv disse Rester belyse fra nye Sider. Studiesamlingens Materiale af Myriopoder har, som det i tidligere Beretninger er omtalt, i visse Afsnit været udlaaente til 3dje Afdeling af Museet, bestyret af Hr. Prof. Schiødte, nemlig til Hr. Dr. Meinerts fortsatte Arbejder over disse Dyr, og efter at være benyttede og tilbagesendte ere de Arter og Individider, som denne Afdeling af Museet ønskede til den systematiske Samling af Myriopoder, blevne afgivne til denne; det samme har været Tilfældet med Materialet af indenlandske Krebsdyr, og ogsaa af disse er der af de hidtil benyttede Ordener: Iso-poda og Amphipoda, blevet afgivet de Former og Individider, som Hr. Prof. Schiødte havde ønsket til Museets faunistiske Samling af Krebsdyr.

Fra disse Aarets Afbenyttelser af den nævnte Samling i forskellige Retninger gaar Bestyreren over til de vigtigere Punkter i den Udbredning og Tilvæxt, der i Aarets Løb er blevet den til Del.

I forrige Beretning er det blevet berørt, at den Assistance, Samlingen i en længere Aarrække havde faaet sig mere og mere uddannet, maatte ophøre af flere Grunde, og fra Samlingens egen Side blandt andet ogsaa af det Pengehensyn, at det var umuligt mere end til en Prøve for et Aar at tilfredsstille Fordringerne, der vare knyttede til hin Assistance, og som efterhaanden vare blevne dobbelt saa store, som i tidligere Aar. Efter flere ikke heldige Forsøg med Personer af forskjellig Fordannelse lykkedes det i en Veterinærstuderende, der formedelst en bestemt Helbredskonstitution maatte opgive at tage sin i øvrigt nær forestaaende Veterinærexamen, at finde en ung Mand, der baade havde Lyst til de mekanisk-tekniske Arbejder, der udføres til Præparation og Opstilling af al Art, og allerede i det grovere anatomiske havde gennemgaaet en god Forskole. Under Bestyrerens Vejledning har denne Veterinærstuderende, W. Hamburger, siden Oktober Maaned arbejdet 6 Timer daglig i Samlingen, ogsaa hele Juleferien igjennem, og desuden haft Hjemmearbejde for Samlingen; og naar dette fortsættes Examensmaaned (Januar 1876) igjennem, ville Forelæsningerne og Indøvelserne i det med 1. Februar begyndende Halvaar finde sig ikke lidet anstændigere støttede i den første Tid, medens der arbejdes videre efter samme Maalestok i Tid. Hr. Hamburger har nemlig forpligtet sig til at arbejde under samme Vilkaar i hele Aaret 1876. I hvor langt Tidsrum en Assistance af indtil 6 Timer daglig vil være nødvendig, kan ikke bestemt angives; men for det kommende Aar vil den være uundgaelig nødvendig, og kan forhaabentlig næsten for dette hele Tidsrum blive mulig gjort ved den i Statuterne for de grevelige Moltkeske Legater givne, og om Legatstifterens sunde Blik paa virkelig Økonomi vidnende Bestemmelse, at

*) Kun ved strikeagtige Bevægelser blandt de skriftlithografiske Arbejdere blev Tavlerne først trykte i dette Foraar.

hvert andet Aar en vis Konto (Konto II), hvoraf disse Udgifter udredes, er fortløbende til det næste Aar.

Siden 20. Oktober, da denne Præparation begyndte, og indtil 31. December er der af ældre osteologiske Præparater vasket og yderligere renpræpareret 32 Stykker, og af nye osteologiske Præparater udarbejdet 6 Stykker; samtlige disse 38 Præparater (af Lemmer og Fødder samt Hvirvelpartier) ere af Præparatoren blevne opstillede paa nye, af Træpap lavede Underlag, der ere blevne overtrukne med en særlig Shellakfernis, for at kunne taale Afstøvning og selv en lempelig Vask af de paahæftede Gjenstande. Desuden har han rensset og gennemgaaet flere Kranier af Pattedyr og Fiske.

I den lejlighedsvis oven for nævnte Samling af løse Knokler til Bestemmelsen af Faunaens forhistoriske Rester er i Aarets Løb blevet indordnet omtrent 30 Stykker. Selve den i Museet opstillede Samling af de større forhistoriske Dyr er, foruden med enkelte mindre Bidrag, blevet forøget med et Kranium af en mærkelig Form af de tidligste Tamracer af Hornkvæget, og fremfor alt med et usædvanlig stort og komplet Kranium af Kæmpeoxen, *Bos primigenius*. Dette sidste er af saa meget større videnskabelig Værdi, som det bærer umiskjendelige Kjønsskarakterer; thi det er et meget dunkelt Punkt, om denne uddøde, vilde Art, fra hvilken man saa almindelig udleder alle de europæiske Racer af Tamoxer, virkelig frembyder de Kjønsskjelligheder, der ere saa stærkt fremtrædende hos alle Racer af disse. Ved velvillig og virksom Bistand af Hr. Realskolebestyrer Deichmann i Faaborg kom Samlingen mod passende Godtgjørelse i Besiddelse af dette Kranium og fik tillige det Territorium, hvorpaa det var opgravet, strax fredet imod al Gravning, indtil Bestyreren selv kunde foretage en Undersøgelse af Lejet og udgrave, hvad der maaske endnu kunde være tilbage af det øvrige Skelet. Som i en tidligere Indberetning berørt, ligger der netop største Vægt paa Undersøgelse af de Forhold, hvorunder Faunaens ældre Dyreformer findes, og Dyreformernes relative Alder kan ikke bestemmes uden nøje Kundskab til disse. Mistydningerne af de i Landet forefundne Led af den ældre Fauna have i de senere Aar vist sig at gaa saa vidt, at Fund, der efter de hidtil skete Undersøgelser kun gaa tilbage til Valdemarernes Tid, ere hævdede som ældste præhistoriske, gaaende forud for Landets ældste Beboelse. Som Bestyreren tidligere har udtalt, gaa derfor hans Bestræbelser, saa vidt hans Tid og Kræfter ville tillade det, ud paa at fastsætte Lejet af de Levninger, der indlemmes i Museet, saa nøje som gjørligt. Dertil hører det først og fremmest, i Forening med Geologen at kunne skjelne og gjenkjende de talrige øvre Lag af Jordskorpen, der indeholde de ældre Led af den nu værende Jordperiodes Fauna og Flora; og i den Henseende glæder det Bestyreren at kunne i dette Aars Indberetning tilføje, at de i Vendsyssel tidligere begyndte, men ved Bestyrerens Rejse til Island for Aaret 1874 afbrudte, Studier over de paa forskjellige organiske Levninger rige Lags Alder ere i sidste Sommer blevne fortsatte og førte saa vidt, at et ikke ringe Støttepunkt er givet for Dyrelevningernes Tidsfølge. Men disse Undersøgelser Nord for Limfjorden, fra Landets øvre Ende af, have paa den anden Side været Aarsag til, at baade den oven for omtalte Undersøgelse af *Bos-primigenius*-Lejet og af et lignende reserveret Leje for et Elsdyr m. m. har maattet udsættes til Forsommeren 1876.

Af Forøgelserne af det i Aaret indkomne eller erhvervede Materiale, der endnu ikke er kommet til Præparation eller Opstilling, maa især fremhæves to,

for flere Aar siden bestilte, men først i dette modtagne Skeletter af Saiga-Antilopen, Han og Hun, fra Rusland. De ere begge bestemte til at præpareres som løse Knokler, da dette nu i østlige, koldere Klimaer levende Dyr viser sig at have været en udbredt Bestanddel af den oprindelige europæiske Fauna, ligesom Rensdyret, Elsdyret o. fl. Af indenlandske Dyr er bl. a. fra Hr. Adjunkt Juel i Aalborg til Samlingen modtaget en Lekat i Overgangsdragt. Af Indsamlinger, der ogsaa ere komne Undervisnings- og Studiesamlingens Virksomhed til gode, ligesom ogsaa Udlæggene ere delvis blevne afholdte af denne, maa her endelig nævnes de i det andet Afsnit af denne Beretning (samt i den specielle Beretning om Museets anden Afdeling) anførte, der skyldes Hr. Premierlieutenant v. Bardenfleth, Hr. Sysselmand Müller paa Færøerne, Hr. Kjøbmand Steincke i Island og de af Hr. Baron v. Maltzan ved Norge indsamlede Dyr.

II.

Til almindelig Orientering med Hensyn til Bløddyr- og Straaldyrsamlingens Status ved forrige Aars Slutning tillader jeg mig at henvise dels til tidligere Aarsberetninger, dels til den sammentrængte Oversigt, som Dr. Lütken i sin Aarsberetning for 1874 har givet ogsaa over disse Grupperes Status i den nærmeste Fortid. For Aaret 1875 har jeg for det første hertil med Hensyn til Ordningsarbejderne inden for denne Del af Museet at bemærke, at Hr. O. Mørch har fortsat Sammenarbejdelsen af de 3 nu forenede Konkyliesamlinger (Universitetets, det kgl. naturhistoriske Museums og Christian d. VIII.'s) samt Indsamlingerne fra Galathea-Expeditionen gennem følgende 4 Familier af de tveskallede Bløddyrs eller Muslingernes store Afdeling: Cardacea, Arcacea, Nuculacea og Najadea, ialt 70 (efter Sammenordningen 64) Skuffer med ca. 1230 Arter i ca. 2800 Æsker og ca. 250 Rørglas, og dermed er Ordningen af Acephala dimyaria tilendebragt. Der staar da af denne hele foreløbige Sammenordning af hine 4 Konkyliesamlinger kun tilbage, paa samme Maade at sammenordne 130 Skuffer af Acephala Heteromyaria og Monomyaria, hvilket formentlig, naar intet uforudset indtræder, vil kunne udføres i et Tidsrum af højst 2 Aar. Ved den samme Medhjælp er der dernæst indført i Tilgangsjournalen samt til Dels etiketteret og indsat i Samlingen 1315 i Løbet af Aaret 1875 tilkomne Arter, samt besørget afgivet eller afsendt til forskellige Samlinger og Samlere eller studerende og Videnskabsmænd i Udlandet og Indlandet, med hvilke Museet har staaet i venskabelig Forbindelse til gjensidig Nytte, 475 Arter. I Straaldyrsamlingen, som særlig tilses af Hr. Dr. Lütken, ere de Arbejder, der nærmest svare til de oven for berørte Sammenordningsarbejder i Konkyliesamlingen, jo for længst tilendebragte, og skjønt det vel paa sine Steder kunde være ønskeligt at optage Gjennemarbejdelsen paa ny, er dette dog ikke saa uopsætteligt, at det ikke vil kunne taale i nogle Aar at sættes til Side for de meget paatrængende Arbejder i Fiskesamlingen. I det forløbne Aar er vel indordnet adskillige nye Gjenstande (Coraller, Echinodermer, Svampe o. s. v.), men ikke udført noget større sammenhængende Revisionsarbejde.

Af større Forøgelse i Aaret 1875 kunne fremhæves: 1) Dr. Wroblewskys Velvillie imod Museet skylder dette henved 200 Arter af fossile Mollusker, Echinodermer, Bryozoeer og Zoophyter fra den belgiske Kridt- og Kulformation. 2) Justitsraad Riise har foræret Museet 154 Arter af Scalarier, Cyclostomer og Heliciner fra Vestindien. 3) Fra Hr. Gouvernementssekretær Roepstorff har Mu-

seet modtaget flere Sendinger af Konkylier fra Andaman-Øerne og Birmah, i alt 210 Arter. 4) Baron, Premierlieutenant Eggers forærede Museet en Samling af vestindiske Naturalier, omfattende af de her omhandlede Klasser 2 Blæksprutter, 23 Arter af Konkylier og 5 Arter af Bløddyr, nogle Koraller og Svampe samt 9 Arter af Pighude (Echinodermer) i Spiritus. 5) Hr. Baron v. Maltzan i Mecklenburg, der har besøgt Museet for at gennemgaa dets nordiske Bløddyr, har haft den Godhed at overlade Museet 13 i Norge indsamlede Arter af Echinodermer, Svampe o. s. v., hvoriblandt 1 Art (*Goniaster acutus*), som Museet ikke tidligere besad, og som tidligere kun var kjendt fra Adriaterhavet; desuden 25 Arter af Konkylier og Bløddyr i Spiritus. 6) Premierlieutenant v. Bardenfleth af Flaaden indsamlede ved Øen Howland i det stille Hav 17 Arter af Konkylier og Bløddyr i Spiritus, 2 Arter af Koraller, 1 Meduse og 9 Arter af Holothurier i Spiritus. 7) Af Hr. Skibsfører Corneliusen er der til disse Afdelinger hjemsendt 104 Arter af Konkylier, nogle Svampe, Bryozøer, Polyprør og 8 Arter af Echinodermer fra Kysterne af Caplandet, en stor Koralkusk fra Manilla m. v. En af samme hjemført Søfjer (*Pteroeides*) tilbyttedes fra Privatskolen i Vejle. 8) Dr. C. M. Poulsen har overladt Museet 29 fossile (tertiære) Konkylier, indsamlede af ham selv ved Syrakus, samt 66 Arter af Konkylier fra Chatham-Øerne i Nærheden af Ny-Zeeland. 9) Kongelig dansk Generalkonsul Bavier i Japan har indsendt 21 Arter af fossile Konkylier fra Japan samt nogle fossile Echinider sammesteds fra. 10) Kongelig dansk Konsul Schmidt paa Tahiti gennem Udenrigsministeriet 42 Arter af Konkylier fra Tahiti og nogle smukke Koraller. 11) Hr. Kjøbmand Boesen i Sidney 31 Arter af nyhollandske Konkylier m. v. 12) Enkefru Hansen og hendes Søn Hr. Handelsfuldmægtig Hansen i Port Elisabeth 53 Arter af sydafrikanske Konkylier, nogle Koraller (*Gorgonier*), Bryozøer, Sertularier o. s. v.

End videre har Museet modtaget adskillige mindre omfattende Forøgelser, f. Ex. fra Kjøbmand Bock i Grimsby (1 smuk Glassvamp med paasiddende Læderkoral og et Par andre Koraller); stud. polyt. Johnstrup (middelhavske Bryozøer, Nulliporer og Koraller, hvoriblandt en for Museet ny *Mopsea elongata*), Skibsfører Caspersen (7 Arter af Bløddyr, 1 Slangestjerne), Hr. Lærer Rhodüner ved Gouvernementsskolen paa Amboina (2 Nautiler), Museet i Cambridge i Nord-Amerika (1 Slangestjerne), Museet i Lübeck (6 Arter af Konkylier fra Alaska), Museet i Christiania (3 Arter af Slangestjerner fra Californien), Museet i Moskou (15 Arter af mellemasiatiske Landsnegle), cand. polyt. Seedorff (1 kinesisk Søstjerne) og fl. a.

Med Hensyn til de faunistiske Samlinger kan fremhæves, at den danske Samling er forøget med nogle (40) Arter, af Skibslæge Wegge ved Jyllands Vestkyst indsamlede Bløddyr, samt 5 Arter af Pighude, nogle Svampe m. m.; med nogle (47) Arter af cand. mag. G. Winther ved Aarhus indsamlede Bløddyr, saa vel som med flere mindre Bidrag, hvoraf kan fremhæves en af Byfoged Frich i Skagen indsendt *Aplysia*, som Museet ikke før besad. Adjunkt Grøndal i Reykjavik har indsendt en Del islandske Bløddyr, enkelte Pighude m. v. Et meget kjærkomment Bidrag til den islandske Fauna var en af Hr. islandsk Kjøbmand Steineke udført Indsamling ved Skagestrand paa Nord-Island, til Dels paa 40—60 Favnes Dybde, af Bløddyr i Spiritus, Bløddyrskaller, enkelte og sammensatte Søpunge, Bryozøer, Klokke- og Rørpolyper, Actinier, Svampe og Pighude. Af Hr. Sysselmand Müller i Thorshavn har Museet modtaget 7 Arter af færøiske Bløddyr, nogle

Bryozøer samt et Par Exemplarer af den tvivlsomme Koralslægt *Allopora*, der ikke tidligere var kjendt som færøisk.

Med Hensyn til Benyttelsen af Bløddyr- og Straaldyrklasserne til Studium bemærkes, at der til 2den Afdeling af Museet, hvortil de høre, har været udstedt 42 Adgangskort for studerende (især Medicinere og Polyteknikere), at Samlingen end videre er benyttet en Del af studerende, der forberede sig til Magisterkonferentsen, samt at Samlingen af danske Bryozøer er blevet gennemgaaet af cand. mag. G. Winther, der agtede at offentliggjøre en Fortegnelse over danske Bryozøer. Af fremmede Forskere, der have søgt til den for deres Studiers Skyld, erindres Friherre v. Maltzan, Dr. Ihering fra Göttingen og Prof. Bogdanow. Til Dr. Perrier ved Pariser Museet er udlaant 16 Arter af Sestjærner til Brug ved et større systematisk Arbejde, som han har under Hænder; og der er end videre overladt dette Museum 6 Arter af Echinodermer samt 2 Arter af sjældnere Blæksprutter, Museet i Stockholm 1 Blæksprutte (*Sciadephorus*), Museet i Lübeck (i Bytte) 14 Arter af Konkylieer, Friherre v. Maltzan 37 Arter; Dr. Ihering til Understøttelse ved et anatomisk Arbejde over visse Bløddyrgruppers Nervesystem, 50 Arter af Bløddyr i Spiritus; Museet i Bergen (Hr. Friele) 8 Arter af grønlandske og spitsbergenske Konkylieer. Skolelærer Hammershøj i Hobro har faaet til Hjælp ved Selvstudium 200 Arter af Konkylieer (til Dels for Museet værdiløse Exemplarer), og cand. Levinsen 60 grønlandske (om hvilke det samme til Dels gjælder) til Hjælp ved sine Studier af den grønlandske Fauna; Dr. C. M. Poulsen (i Bytte) 15 Arter. Nogle mindre Suitter af Konkyliesamlingens Doubletter, f. Ex. paa 5, 20 og 27 Arter, ere overladte enkelte andre private Samlere, besøgende i Museet o. s. v., fra hvilke Museet Tid efter anden har modtaget større eller mindre Bidrag, enten ligefrem som Byttegodtgjørelse for disse eller som Erkjendtlighedsbevis.

4. Det mineralogiske Museum.

(Professor Johnstrup).

Da det er det første Aar, hvori Museet har været aabent for Publikum hele Aaret rundt, saa at man altsaa nu kan danne sig en temmelig begrundet Forestilling om Frekvensen i den nærmeste Fremtid, skal jeg ikke undlade at omtale, at det har været besøgt af ialt 210 Personer, medens de besøgendes Antal udgjorde 61 i Fjor i Aarets 4 sidste Maaneder, efter at det var blevet tilgængeligt for Publikum fra den 1. Septbr. 1874. Det fremgaar heraf, at Besøget er tiltaget noget, hvad der ogsaa var at vente; men herom, saa vel som om Foranstaltningens Betimelighed, og de for Tiden uundgaaelige Mangler ved dens Iværksættelse, maa jeg indskrænke mig til at henvise til, hvad jeg i Fjor bemærkede i Indledningen til Indberetningen for 1874*).

For at forebygge Forbytning af de i Museet opbevarede Gjenstande, blev det under min Forgænger fra Begyndelsen af Aaret 1859 gjort til Regel, at ethvert Stykke, der modtages, samtidig bliver indført i en Modtagelsesprotokol, etiketteret og forsynet med paaklæbet Aarstal og Løbenummer. I de 7 derpaa følgende Aar (1859—65) modtoges der i Gjennemsnit aarlig 900 Nr.; men i de 10 Aar (1866—75), hvori Museets Bestyrelse har været mig overdraget, er der gjennem-

*) Univ. Aarb. 1873—1875 S. 320—23.

snitlig modtaget og registreret over 2800 Nr., og deraf kan igjen et enkelt Nummer ofte indeholde flere hundrede Stykker. Da Museets Arbejdsstyrke ikke er blevet forøget, vilde jeg ved Siden af de mange samtidig foretagne Ordningsarbejder ikke have kunnet holde denne for Museet saa vigtige Foranstaltning à jour i Løbet af disse Aar, hvis ikke begge Assistenterne havde vist megen Beredvillighed til at anvende mere af deres Tid, end jeg med Billighed kunde forlange af dem, i Forhold til det alt andet end rundelige Honorar, der ydes dem derfor. Jeg anser det derfor for min Pligt her at yde dem den fortjente Paaskjønnelse for den Iver, de have udvist i Museets Tjeneste. De omtalte, daglig forefaldende Arbejder have nu været fordelte saaledes, at Modtagelsen og Afsendelsen af Mineralier er blevet besørget af Docent Hoff, medens Assistent Steenstrup har udført de tilsvarende Forretninger, vedrørende den geognostiske Afdeling. Begge have desuden i Aar været mig behjælpelige med at reducere og ordne den for vore Bytteforbindelser saa vigtige og omfangsrige Doubletsamling af nordiske Mineralier.

For den Sum af 160 Kr., der er stillet til min Raadighed for derved efterhaanden at faa foretaget palæontologiske Bearbejdelser af Museets Materiale, har Dr. Mørch i det forløbne Aar bestemt den Samling af miocæne Forsteneringer fra Cragformationen ved Hallbjarnarstadir i Nærheden af Husavik paa Island, som jeg hjembragte fra min Rejse i 1871, og som senere er blevet forøget ved de af Hr. Sysselmand Sveinbjørnson i 1873 og 1874 besørgede Indsamlinger. Den er nu ikke blot den fuldstændigste Samling, der eksisterer fra denne Lokaltet, men har tillige en særegen Betydning til Aldersbestemmelsen af de plutoniske Dannelser paa Island.

Af Undersøgelser og Indsamlinger, der ere foretagne i 1875 i Danmark, maa jeg nævne den af mig i Limfjordens Bunddannelser paaviste Struvit, et Mineral, der tidligere kun var fundet paa et eneste Sted, nemlig i Hamburg i 1845, samt af glaciæle Forsteneringer i Vendsyssel. End videre er Museet blevet forøget med de paa mine geognostiske Undersøgelsesrejser indsamlede Forsteneringer fra den danske Kridtformation og fra de palæozoiske Dannelser i den sydlige Del af Bornholm. Da der paa det sidst nævnte Sted frembød sig gunstigere Forhold, end tidligere, til i Graptolithskiferen, saa vel som ogsaa i Kulformationen, at faa vore Samlinger supplerede, har Assistent Steenstrup anvendt nogle Uger paa at indsamle Forsteneringer der.

Museets Tilvæxt i andre Retninger vil bedst fremgaa af neden staaende Oversigt over hver enkelt Afdeling; men jeg maa dog her særlig udhæve den betydelige Forøgelse af 29 Meteoriter (33 Stkr.) fra nye Lokalteter, som Museet har faaet ved vore Bytteforbindelser med Professorerne Lawrence Smith i Louisville og Shepard i Massachussets, samt en større Meteorit fra Jowa, foræret af det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Meteoritsamlingen er derved i Aar voxet fra 55 til 84 forskellige Fund, saa at den nu indeholder Meteorsten fra 40 og Meteorjærn fra 44 forskellige Lokalteter, i alt 103 Stkr., foruden den store Mængde „Meteorjærn“ fra Disko, der hjembragtes af Assistent Steenstrup i Aarene 1871 og 1872.

A. Mineraliesamlingen er i Aaret 1875 blevet forøget med: 1) en Samling krystalliserede Zeolither og Kalkspath fra Færøerne, kjøbt af Sysselmand Müller i Thorshavn; 2) en Samling Zeolither fra Island, hvoriblandt findes flere sjældne og kostbare Epistilbiter, kjøbt af Frøken Weywadt i Djupavogr (Beru-

fjord); 3) en Samling Mineralier navnlig: Lievrit, Analcim og Ægirin fra Julianehaabs Distrikt, samlede af Assistent Steenstrup i 1874, og i Aar nærmere undersøgt. Det først nævnte Mineral, Lievriten, er ikke tidligere fundet i Grønland; 4) en Samling Cyprin og Thulit fra Norge, købt af Mineralhandler Gjethus; 5) to større Samlinger, væsentligst fra Skandinavien, England, Tyskland, Ungarn og Ural, fra Dr. Schuchardt i Gørlitz. De ere af ham vurderede til 954 Rmk. (318 Thaler) og ere erholdte ved Bytte mod vore Doubletter. Foruden mange Mineralier, Museet ikke tidligere var i Besiddelse af, og som det her vilde blive for vidtløftigt at nævne, var der ogsaa et Pragtstykke af den nu saa sjældne Krokoit (Rød-Kobbermalm) fra Ural, til en Værdi af 210 Rmk.; 6) fra Professor Shepard i Massachussetts en Samling amerikanske Mineralier, 4 Stkr. Meteorstene og 1 Stk. Meteorjern; 7) fra Professor Lawrence Smith i Louisville 13 Meteorstene og 14 Stkr. til Dels slebne og ætsede Stykker Meteorjern; 8) fra det kgl. danske Videnskabernes Selskab en Meteorsten (5¹/₄ Pd. vægtig) faldet den 12te Febr. 1875 i Jowa), og foræret Selskabet af vor Landsmaud, Professor Hinrichs sammesteds; 9) fra Professor Beadle i Philadelphia en Suite nordamerikanske Mineralier, hvoriblandt især maa udhæves gedigent Kobber og fortrinlige Exemplarer af krystalliseret Rutil og Brookit; 10) fra Kjøbmand Boesen i Sydney: Guld og nogle andre Mineralier fra Australien; 11) de foran omtalte Struvit-Krystaller fra Limfjordens Bunddannelse.

B. Den almindelig-geognostiske Samling har modtaget følgende Forøgelse: 1) en Samling miocæne Forsteneringer fra Hallbjarnarstadir ved Husavik paa Island, indsamlede ved godhedsfuld Assistance af Hr. Sysselmand Sveinbjørnson; 2) nogle Prøver af Aske og Pimpsten fra Vulkanudbruddene paa Island i 1875, forærede Museet af Professor Kjerulf og Hr. Ørbek i Norge, Bjørn Bjørnson paa Island, samt Kultusministeriet; 3) Bjergarter fra Julianehaabs Distrikt, indsamlede af Assistent Steenstrup; 4) Miocæne Planteforsteneringer fra Nord-Grønland, forærede af Inspektør Krarup-Smith i Godhavn og Lægen Pfaff i Jacobshavn; 5) Porcellænsler, Elvan-Porfyr, Zink- og Kobbermalme fra Cornwall, forærede af Professor V. Schmidt; 6) fra Professor v. Rath, modtaget forskellige af ham undersøgte og beskrevne Bjergarter samt nogle Planteforsteneringer fra Kulformationen ved Saarbrücken; 7) fra Generalkonsul Bavier i Jokohama japanesiske Bjergarter og Mineralier.

C. Den dansk-geognostiske Samling er forøget med: 1) Forsteneringer fra de palæozoiske Dannelser og Kulformationen paa Bornholm, dels kjøbt af Fabrikbestyrer Andersen, dels indsamlede af Assistent Steenstrup og Museets Bestyrer; 2) to større Samlinger Faxeforsteneringer og en mindre Samling overordentlig sjældne Kridtforsteneringer (Hamites, Ammonites, Nautilus og Pleurotomaria) fra Ireilev ved Aalborg, indkjøbte til Museet for Renterne af det Brock'ske Legat; 3) Forsteneringer fra Blegekridtet ved Skillingbro og Albæk, samlet og foræret af Dr. Liequet. s. mt fra Blegekridtet ved Hjerm, indsamlede af Museets Bestyrer; 4) Forsteneringer fra Brunkulformationen ved Gasværket forærede af polyteknisk Examinand Howitz; 5) ved Overlærer Fogh erhvervet Lyseklyn fra Varde og Kiselsinter fra Geysir; 6) forskellige Lerarter fra Jylland, afgivne af Museumsassistent Steenstrup; 7) danske Boreprøver, modtagne fra Københavns nye Bønderboringselskab, Vandinspektør Poulsen og Drejermester Olsen.

Mindre Gaver har Museet end videre modtaget fra Proprietær Bay, Lærer Bergstedt, Forpagter Borries, Kolonibestyrer Boye i Omenak, Hr. C. Brun, Kjøb-

mand Bryde, Docent Hoff, Præparator C. Hansen i Paris, Ingeniør Lund, Assistent Lund i Julianehaab, Student Møller, Dr. Mørch, Læge Pfaff i Jacobshavn, Bud Philipsen, Proprietær Riegels, Lærer Schmidt, Ingeniør Simoni, Provst Taaffe, Student Unmack, Hr. Vartenberg, Student Voltelin, Proprietær Zachariæ, og det zoologiske Museum.

Af Doubletsamlingen er afgivet: 1) til Borgerskolen i Slagelse en større Samling Mineralier, Bjergarter og Forsteninger til Brug ved Undervisningen; 2) til Lærer Schmidt ved Holstebro en lignende noget mindre Samling i samme Øjemed; 3) Supplementer til Mineraliesamlingerne ved Metropolitanskolen og Landbohøjskolen; 4) nogle Mineralier til analytisk Brug i Universitetets og Landbohøjskolens Laboratorier; 5) „Meteorjærn“ og islandske Lerarter til Professor Daubrée i Paris; 6) „Meteorjærn“ til Bryce Wright i London, hvorfor der vil erholdes Ækvivalent; 7) „Meteorjærn“ til Professor Lawrence Smith (Ækvivalent for den under A. 7 nævnte Samling); 8) en Samling Mineralier fra vore nordiske Bilande til Professor Shepard (Ækvivalent for de under A. 6 nævnte Mineralier); 9) en lignende Samling til Professor Beadle (Ækvivalent for de under A. 9 nævnte Mineralier); 10) en lignende Samling til Dr. Schuchardt i Gørlitz (Ækvivalent for de under A. 5 nævnte Mineralier); 11) en lignende Samling til Dr. Lasard, ved hvem Museet modtog den under B. 6 nævnte Samling, og 12) en lignende Samling til Museo Mineralogico di Napoli (Professor Scacchi) et Ækvivalent for de i 1873 derfra modtagne Mineralier.

Bøger og Kort. Af de til Museets Haandbibliothek anskaffede Bøger maa her fremhæves: Fortsættelserne af d'Orbigny's Paléontologie Française (Terrain crétacée & jurassique, og af Memoirs of the geological survey of Great Britain IV, 1; Geikie, The great ice age 1874; Leidy, Extinct vertebrata fauna of the Western Territories 1875.

Foræret af det kgl. danske Videnskabernes Selskab: Sveriges geologiska undersøgning. Kortbl. Nr. 46—53 med tilhørende Text 1873—74; E. Erdmann, Description de la formation carbonifère de la Scania 1873; Tschermak, Mineralogische Mittheilungen 1873—74; Delesse, Carte hydrologique du département de Seine et Marne, 1864—73; Geologische Karte der Provinz Preussen, Section 4, 5, 8 & 12.

De af Generalstaben i Aarene 1870—74 udgivne topografiske Kort over Danmark, samt flere mindre Arbejder af Kockscharow, Hebert, Hinrichs, Gumælius og Hummel.

Fra Smithsonian Institution i Washington: Annual report for the year 1874

5. Det kemiske Laboratorium.

(Professor J. Thomsen.)

Antallet af de studerende.

	Medicinske studerende.	Farma- ceutiske studerende.	Poly- teknikere.	Andre studerende.	I alt	
					studerende.	Antal af ugentlige Arbejdsdage.
Høstsemestret 1875	55	36	3	3	97	324
Vaarsemestret 1876	59	34	12	5	110	400

I Gjennemsnit har altsaa hver studerende arbejdet i Laboratoriet i 3,60 Dage hver Uge. Laboratoriet har ligesom tidligere været aabnet for de studerende 4 Dage hver Uge fra Kl. 12—3 og for videre gaaende hver Dag fra Kl. 10—3. I Vaarsemestret 1876 har Benyttelsen været saa stærk, at alle Arbejdspladser i Laboratoriet, i alt 100 Stykker, have været benyttede samtidig.

Antallet af Examina.

Praktisk Examen har været afholdt for følgende Antal af studerende.

	Lægevidenskabelig Forberedelsesexamen.	Farmaceutisk Examen.	Polyteknisk Examen.	Antallet af de praktiske Prøver.
Januar 1876	16	10	„	46
Juni 1876	35	26	„	113

Forelæsninger. Foruden de reglementerede Forelæsninger er der i Laboratoriet afholdt 4 Rækker private Forelæsninger, nemlig af Assistent Steenbuch, med Understøttelse af Apothekerforeningen, to Timer ugentlig i et Semester over Farmakopeen, og af Assistent Th. Thomsen, med Understøttelse af Selskabet for Naturlærens Udbredelse, to Rækker experimentale Forelæsninger over Kemi for Elever fra Drengeskoler og en Række for Elever fra Pigeskoler, hver Række paa 12—15 Timer.

Videnskabelig Virksomhed. Laboratoriets Bestyrer, Professor J. Thomsen, har fortsat sine Undersøgelser paa Thermokemiens Omraade og i det forløbne Aar særlig beskæftiget sig med Metallernes Affinitetsforhold. Resultaterne af disse Undersøgelser ere under Titel: „Thermochemische Untersuchungen XVI—XXI,“ offentliggjorte i „Journal für praktische Chemie“, ny Række, 11te Bind Side 233 og 402, 12te Bind Side 12, 85 og 271 og 13de Bind Side 241 og 337. Assistent Steenbuch har udført en Del Undersøgelser over Drikkevandet og Brøndvandet i Kjøbenhavn og i Lyngby, hvis Resultater ere offentliggjorte som Indberetning til den hygiejniske Kongres i Bryssel.

6. Det normal-anatomiske Museum.

(Professor F. Th. Schmidt.)

Universitetets normal-anatomiske Museum har paa sit nu værende Trin hverken efter sit Omfang eller sin hele Udstyrelse med Pengemidler og personelle Kræfter en saadan Betydning, at en aarlig detailleret Beretning om dets Udvikling og den dertil knyttede Virksomhed vilde kunne frembyde nogen væsentlig Interesse. Derimod kan og bør der vistnok med rette gjøres Krav paa en fra Tid til anden fremkommende Redegjørelse for den Retning, hvori Udviklingen bliver ledet, og dermed tillige for saadanne Enkeltheder af den stedfundne Forøgelse, som i sig selv maatte have større Betydning end den almindelige jævne Tilgang af Præparater og andet Materiale, hvoraf hvert enkelt Stykke kun danner et underordnet eller udfyldende Led af den alt tilstede værende Række. En saadan mere almindelig Redegjørelse, som omfatter en Række af flere Aar, skal i korte Træ meddeles her.

For at tilfredsstille de Fordringer, som med rette kunne stilles til vort anatomiske Museum, maa der ved dets Ledelse og gradvise Udvidelse tages Hensyn til flere Sider. Som et enkelt Led af den Fagrække, der hører ind under Studiet af Lægevidenskaben, maa Anatomien underordne sig et uden for den selv liggende Formaal, idet den skal gaa den praktiske Læge, Retslægen o. s. v. til Haande, og den anatomiske Samling, som herved skal yde saa vel Læreren som den studerende det fornødne Materiale, hvor dette ikke kan eller maa tilvejebringes frisk til hver enkelt Forevisning og Øvelse, maa for saa vidt fornemmelig være beregnet paa, saa fyldig som mulig at kunne oplyse det menneskelige Legemes Bygning. Men allerede for til fulde at opfatte denne, bliver det paa mange Punkter nødvendigt at medtage Æmner fra videre Kredse, og Bygningen af mange Organer, som i alt væsentligt ere overensstemmende hos Mennesket og andre Skabninger, lader sig lettere og bedre paavise ved Præparater af Dyr end af Mennesker. En anatomisk Samling bør altsaa, selv om den alene var beregnet paa at tjene det lægevidenskabelige Studium, ikke holdes udelukkende anthropotomisk. Selvfølgelig gjælder dette i meget videre Udstrækning, naar Samlingen skal følge de Krav, der stilles af Anatomien som selvstændig Videnskabsgren; meget og mangesidigt Æmne bliver her nødvendigt, som kan undværes hist. Hvad enten det snævrere eller videre Formaal stilles nærmest for Øje, bliver der endnu en Retning, som ikke bør tilsidesættes i et anatomisk Museum, nemlig Embryologien. Lige saa vel som Histiologien danner denne et for Anatomien og Fysiologien fælles Omraade, hvorpaa det ene af disse Fag lige saa lidt som det andet ganske kan give Slip, om de end hver for sig naturlig komme til at tilegne sig Æmnet i forskjellig Udstrækning og fra noget forskellige Sider. Ved Siden af disse Krav er der imidlertid paabudt vor Samling et videre gaaende Formaal ved de Bestemmelser, som ere knyttede til det Meyerske Legat, af hvis Renter den overvejende Del af de Samlingen tillagte Pengemidler udredes. Dette Legat er nemlig stiftet til bedste for et „anthropologisk Museum“, ved hvilken noget usikre Betegnelse der i ethvert Tilfælde maa være sigtet til at oplyse Menneskets Naturhistorie langt ud over Grænserne for den egentlige Anatomi. Som „anthropologisk Museum“ skal Samlingen, i Følge Legatfundatsens Bestemmelse, holdes aaben for Publikum.

Det ligger i Sagens Natur, at den først nævnte af disse forskellige Retninger, — hvorimellem der dog selvfølgelig ingenlunde er skarpe Grænser, — maa træde i Forgrunden ved en Samling, som er henlagt under det lægevidenskabelige Fakultet, og hvor derfor den daglige Undervisnings Behov fremfor alt andet idelig gjør sig gjældende. I denne Retning, nemlig som Materiale for den lægevidenskabelige Undervisning, kan Samlingen med sine indskrænkede Midler nu ogsaa lettest bringes op til at fyldestgøre de mere begrænsede og lettere bestemmelige Krav. Den i de senere Aar bestandig tiltagende Vanskelighed ved at tilvejebringe det for Dissektionsevelser og anatomiske Forevisninger fornødne Antal af Lig har gjort det nødvendigt at opbevare i Samlingen en Del Præparater, som man under andre Forhold vistnok vilde foretrække at tilberede friske til hver ny Demonstration; men en udførlig Redegjørelse for Vedligeholdelsen og Tilgangen af slige, til Brug ved de deskriptiv- og topografisk-anatomiske Forelæsninger beregnede Præparater vil paa dette Sted ikke kunne have Interesse. Her skal kun nævnes en større Række af Præparater til Arthrologien, dels tørre og garvede, dels til Opbevaring i Spiritus, for største Delen forfærdigede af Hr. Prosektor Vallø.

Overhovedet blive Præparater af denne Art selvfølgelig i Reglen udførte her; men et kunstig sammenføjet Skelet er blevet anskaffet fra Udlandet, og med den nu hos os herskende Mangel paa Materiale vil det i den nærmeste Fremtid uden Tvivl oftere blive nødvendigt, ad denne Vej at sørge for den nødvendige Forøgelse af Samlingen. En anden Klasse af Præparater, som have stor Værdi for Studiet af den topografiske Anatomi, nemlig Gjennemsnit af Legemets forskjellige Dele, tagne af frosne Lig, lade sig ikke blot vanskelig skaffe til Veje, men ogsaa vanskelig eller umulig opbevare i en Samling, og maa derfor søges erstattede ved plastiske Efterligninger eller store Afbildninger. Af saadanne Billedværker er der til Museet anskaffet Braunes „topografische Atlas“ med Supplement „die Lage des Uterus und Foetus o. s. v.

Den vigtigste Forøgelse af Undervisningsmaterialet har imidlertid bestaaet i Anskaffelsen af Mikroskoper, hvoraf der for faa Aar siden kun kunde raades over et meget ringe Antal, som desuden til Dels vare mindre gode. Til disse ældre Mikroskoper er der nu efterhaanden anskaffet 9 nye (nemlig 8 af Hartnack's og 1 af Verick's Fabrik), og idet der jævnsides hermed ogsaa for den patologisk-anatomiske Samlings Regning er indkjøbt nye Mikroskoper, raades der nu ikke blot over et tilstrækkeligt Antal til Demonstrationer ved Forelæsninger, men det har i de sidste 6 Aar kunnet gennemføres at holde Øvelser i Mikroskopi for alle de studerende, som have anmeldt sig til Deltagelse i slige Kursus, hvortil den fysiologiske Anstalt frembyder Lokale, der tidligere savnedes. Efter at det Antal af Mikroskoper var tilvejebragt, som behøvedes til disse, for Nutidens lægevidenskabelige Studium uundværlige, elementære Øvelser, er der anskaffet flere Apparater til videre gaaende mikroskopisk Forskning, saasom stærkere Linsesystemer, Polarisationsapparat, Tegneprisme m. m., og overhovedet ere Mikroskoperne efterhaanden blevne udstyrede med rigeligere Tilbehør end det, hvormed de fra først af bleve forskrevne. Fremdeles er der anskaffet et Zeis's Præparerer-Mikroskop, Louper og flere Instrumenter til Forfærdigelse af mikroskopiske Præparater. Af slige Præparater er der nu ogsaa efterhaanden tilvejebragt en ret talrig Samling til Belysning af Vævenes og Organernes Bygning og Udvikling, dels omfattende større Rækker til et gennemgaaende Studium af enkelte Organer, dels kun beregnede paa at yde det til Fremvisning ved Forelæsninger fornødne Materiale. For største Delen ere disse Præparater forfærdigede af Museets Funktionærer, men til Dels ere de dog ogsaa erhvervede fra andre Sider; her skal saaledes nævnes en værdifuld Række af Præparater til Belysning af Smagsnervernes Endeorganer, som ere udførte af Dr. med. Ditlevsen.

I embryologisk Retning er Samlingen blevet forøget med en Del Præparater til Oplysning af enkelte Organer, navnlig Hjærtets og Hjærnens Udviklingshistorie, samt med et Par Rækker af Tværsnit af Embryoner paa tidlige Udviklingstrin til Undersøgelse ved Mikroskopet. Medens disse Præparater, for saa vidt de tilsigte et mere almindeligt Formaal, for største Delen ere hentede fra vore Husdyr, er der paa den anden Side, ved velvillig Imødekommen af Læger, saa vel i som uden for Hovedstaden, tilvejebragt et ikke ringe Antal af menneskelige Embryoner, til Dels med omhyggelig samlede Oplysninger om Alderstrinene; for en Del ere disse bestemte til umiddelbart at indordnes i Samlingen, for en Del derimod til Anvendelse ved videre gaaende Undersøgelser og til Fremstilling af Præparater af enkelte Organsystemer.

I Henseende til det mere omfattende „anthropologiske“ Formaal besidder Samlingen vel i visse Retninger et ikke ubetydeligt Materiale, men frembyder i sin Helhed dog endnu kun Elementerne til et virkelig anthropologisk Museum, og, saaledes som den nu er indrettet og udstyret, vil der overhovedet kun efter en indskrænket Maalestok kunne arbejdes fremad i denne Retning. Hvad der i de senere Aar er indvundet, har fornemmelig bestaaet i Anskaffelsen af en Række, af L. Rousseau ved det anthropologiske Museum i Paris udførte fotografiske Afbildninger af Mennesker af forskjellige Folkeslag og Racer, i alt omtrent 450 Blade, samt i en Førogelse af Kraniesamlingen, som forholdsvis ingenlunde har været ubetydelig. Et Antal Kranier af fremmede Folkeslag og Menneskeracer ere modtagne som Gave af d'Hrr. Etatsraad Steenstrup, Dr. Lausen, Dr. Købke, Dr. A. Meyer, Civilingeniør Schmidt og Konsul Brinkmann (Singapore). En Del Gipsafstøbninger, saa vel af Racekranier som af Skeletstykker, der ere bragte for Dagen ved bekjendte Fund fra den fjærne Oldtid, ere erhvervede fra fremmede Samlinger ved Bytte, især mod Afstøbninger af nogle Museet tilhørende Kranier, som tildrog sig Opmærksomhed fra de ved den arkæologiske Kongres's Møde i Kjøbenhavn forsamlede Forskere, og hvoraf der derefter blev taget Former, som endnu opbevares i Samlingen. Større Værdi har dog Erhvervelsen af et betydeligt Antal indenlandske Kranier. Ved Byggearbejder, som i 1870—71 foretoges paa St. Hans Hospital ved Roskilde, stødte man paa en Kirkegaard fra Middelalderen, og af de talrige Skeletter, som derved bragtes for Dagen, indsamlede da værende Reservelæge Gad en Række af henved 30, for største Delen meget vel bevarede kranier, som han senere skjænkede til Museet. Et fra det samme Fund hidrørende Kranium er fremdeles modtaget fra Hr. Universitetspedel Sahlertz. Siden har der frembudt sig Lejlighed til at erhverve flere Kranier fra ældre Kirkegaarde i andre Egne af Landet, og ved en i afvigte Aar af Museets Bestyrer foretaget Udgravning af nedlagte Landsbykirkegaarde i Jylland blev der indsamlet over 50 Kranier, som, omhyggeligt restaurerede, ere indordnede i Museet. Nogle Kranier, til Dels i Forbindelse med andre Skeletstykker, fra Oldtids Grave og flere, som ere fundne i Tørvemoser og deslige, ere givne til Samlingen af d'Hrr. Cand. phil. S. Müller, Cand. med. Lund og Stud. med. Christophersen. Ogsaa fra den nyeste Tid er der for Samlingen præpareret flere Kranier af Lig, som ere indkomne paa Dissektionsstuen, naar de have frembudt Interesse i anatomisk Henseende, eller naar det har været muligt at erholde paalidelige Oplysninger om de paagjældende Personers Herkomst; blandt disse skal her nævnes Kraniet af en Færing, det eneste, som Samlingen besidder af denne Gren af den nordiske Folkestamme.

Ved Museets Tilvæxt i anthropologisk Retning maa det endnu omtales, at efter det af Konferentsraad Frederik Christian Sibbern allerede mange Aar før hans Død gjentagne Gange udtalte bestemte Ønske, er hans Kranium og Hjærne blevet opbevaret i Samlingen, samt endelig, at der ved den i 1874 paa Ministeriets Foranstaltning foretagne Undersøgelse af Kongegravene og Helgenskrinene i St. Knuds Kirke i Odense blev Lejlighed til at erhverve for Museet Gipsafstøbninger af Kong Hans's, Dronning Christinas og Kong Christian den 2dens Kranier.

Som det vil ses af det foregaaende, er der indvundet et værdifuldt Grundlag for en Materialsamling til kranilogisk Undersøgelse af vort Lands Befolkning, og i den nærmeste Fremtid kan dette ventes yderligere føret. Det vilde vistnok i høj Grad være i Sagens Interesse, om der kunde tilvejebringes en Sæmmensmelt-

ning af de Samlinger, navnlig af oldnordiske Kranier, som nu findes spredte paa forskjellige Steder, og det maatte da utvivlsomt blive det anthropologiske Museum, som skulde optage de andre i sig. Men selv om der ikke af andre Hensyn skulde rejse sig Vanskeligheder mod Gjennemførelsen af en saadan Plan, maatte den dog for Tiden strande paa den Omstændighed, at det anthropologiske Museum ikke har den fornødne Plads i sit nu værende Lokale. Det har allerede for nogle Aar siden været nødvendigt at anbringe nye Smaaskabe i alle Vinduesforbygningerne, og to større ville i dette Aar blive anskaffede og opstillede inde paa Gulvet; dermed vil da Rummet være optaget saa meget som mulig, og mere, end det for Overblikkets og Lysets Skyld i sig selv er ønskeligt.

For de medicinske studerende har Adgangen til Samlingen til enhver Tid staaet aaben, naar de have anmodet derom, og de Præparater, som egne sig til at benyttes ved Siden af Lærebogen, ere blevne stillede til deres Raadighed; men da Samlingslokalet ikke kan opvarmes, og da der ganske mangler et særskilt Lokale, hvor der til dette Øjemed kunde anvises Plads, bliver Adgangen dog i det hele kun sparsomt benyttet. Enkelte Læger i Hovedstaden have til fortsat Studium haft Præparater fra Samlingen til Laans i deres Hjem, og ligeledes have Mikroskoper eller særegne Apparater til disse flere Gange været udlaante paa Tider, hvor der ikke var Brug for dem ved den daglige Undervisning. For Publikum har Museet, ligesom tidligere, været holdt aabent i Sommermaanederne en Gang ugentlig i to Formiddagstimer, hvorom Bladenes Erindringslister have indeholdt Bekjendtgjørelse; den anatomiske Prosektor har derved været tilstede. Besøget har i Reglen ikke været talrigt, stundom dog stort i Forhold til det indskrænkede Lokale og i det hele taget større, end det efter Samlingens Beskaffenhed kunde ventes; uden Tvivl ere ikke faa besøgende hidkomne i Forventning om at finde noget ganske andet, end Samlingen virkelig byder. Hvert Aar besøges Museet af nogle af de Skolelærere, som i Sommerferien med Understøttelse af Staten komme til Hovedstaden, for at uddanne sig videre, samt af Kvinder, som her i Staden forberede sig til den kvindelige Seminarist-Examen.

7. Det astronomiske Observatorium.

(Professor Thiele.)

De meget ugunstige Vejrforhold i afvigte Efteraar, Vinter og Foraar have lagt store Hindringer i Vejen for Observationerne; ud over det nødvendigste til Bestemmelse af Tiden og Instrumenternes Konstanter er der kun foretaget faa og mindre betydende Observationsarbejder. Instrumentsamlingen er ikke forøget med væsentligt. Bogsamlingen, der ved Gaver fra afdøde Professor d'Arrest efterhaanden havde modtaget en Række værdifulde Forøgelser, er blevet ordnet og forsynet med Seddelkatalog. I Aarets Løb afsløredes den ved Observatoriet opstillede Statue af Tycho Brahe, jfr. foran S. 59—61.

8. Den kirurgiske Instrumentsamling.

(Lektor Plum.)

Den kirurgiske Instrumentsamling er i Aaret 1875—76 blevet benyttet til Demonstrationer ved Forelæsningerne i Operativkirurgi, lige som ogsaa ved Examina i dette Fag og ved de kirurgiske Operationsevelser med de studerende. Samlingen er paa ny blevet ordnet, og et fuldstændigt Katalog, som før ikke fandtes,

er blevet forfattet af Prosektor Oscar Bloch. Af de Samlingen aarlig tilstaaede 600 Kroner ere omtrent 500 Kroner anvendte til Anskaffelsen af nye Instrumenter, indkjøbte dels her hjemme, dels i Udlandet. Resten er medgaaet til Slibning af Instrumenter, Rengjering af Lokalerne m. m.

9. Den farmakologiske Samling.

Samlingen har i Aarets Løb modtaget Gaver fra Apotheker Lotze, Apotheker Madsen og den danske Konsul i Hongkong. Omtrent 100 medicinske og farmaceutiske studerende have i den nævnte Tid benyttet den til Selvstudium.

IX. Universitetets Forhold til andre Universiteter, videnskabelige Institutioner m. m.

Ligesom i tidligere Aar, har Universitetet ogsaa i det akademiske Aar 1875—76 modtaget flere Indbydelsler til at overvære forskellige videnskabelige Kongresser, hvilke Indbydelsler imidlertid for største Delen ikke have kunnet modtages. Saaledes er det blevet indbudt til at deltage i en international Udstilling af Haveprodukter og vegetabiliske Frembringelser, samt en botanisk Kongres Amsterdam i 1877; men saa vel det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, som den konstituerede Direktør for den botaniske Have fraraadede at deltage i denne, dels fordi der ej i de udtalte Bulletins var Tale om videnskabelige botaniske Forhandlinger, dels fordi den med Afsendelsen af levende Planter forbundne Risiko vilde være altfor stor, og der til at udvælge, ordne og indpakke Museums-gjenstandene vilde behøves en temmelig betydelig Arbejdskraft. Denne Anskuelse tiltraadtes af Konsistorium og Ministeriet.

I April Maaned 1876 aabnedes der i South Kensington Museum i London en af „the Lords of the Committee of Council on Education“ foranstaltet Udstilling af videnskabelige Apparater. Til Afgjørelse af Spørgsmaalet, hvorvidt Universitetet eller den polytekniske Lærestanstalt skulde deltage i denne, nedsatte Konsistorium en Komite, bestaaende af Professorerne Holten, Panum og Thiele, hvilken Komite af Bestyrelsen for Lærestalten suppleredes med Professor Holmberg og Docent Borch. Under 7. Febr. 1876 afgav Komiteen en Erklæring, i hvilken den fremhævede, at det kun var faa Instrumenter og Apparater, der kunde være Tale om at sende, og at disse til Dels vare meget kostbare, og vanskelig vilde kunne undværes i lang Tid. Man vilde, at dømme efter den Skjødesløshed, hvormed man behandlede slige Udstillingsgjenstande, udsætte sig for at faa dem tilbage i en saadan Tilstand, at en kostbar Reparation vilde blive Følgen, for saa vidt de ikke skulde blive aldeles ødelagte, og for at undgaa dette, vilde det være nødvendigt, at Indpakning, og Udpakning, saa vel her som i London, samt Opstillingen der overdroges en bekjendt dygtig Mand. Hertil og til Forfærdigelsen af Glasskabe til Beskyttelse for Instrumenterne under Udstillingen vilde imidlertid kræves et meget betydeligt Beløb. Komiteen fraraadede derfor en Deltagelse i Udstillingen, og hertil sluttede Konsistorium og Bestyrelsen for den polytekniske Lærestanstalt sig i Skrivelser til Ministeriet henholdsvis af 10. og 11. Febr. I Følge senere modtaget Meddelelse skulde der i Forbindelse med denne Udstilling i den sidste